

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 30.05.2002
COM(2002)260 τελικό

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

**σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 94/80/ΕΚ περί άσκησης του δικαιώματος του
εκλέγειν και εκλέγεσθαι κατά τις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές**

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 94/80/ΕΚ περί άσκησης του δικαιώματος του εκλέγειν και εκλέγεσθαι κατά τις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κάθε πολίτης της Ένωσης έχει το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι κατά τις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές στο κράτος μέλος κατοικίας του, υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του εν λόγω κράτους.¹

Πρόκειται για ένα από τα δικαιώματα που παρέχει στους πολίτες της Ένωσης η ιθαγένεια της Ένωσης, η οποία καθιερώθηκε το 1992 με τη συνθήκη του Μάαστριχτ. Τα συγκεκριμένα δικαιώματα συμμετοχής στην πολιτική ζωή του κράτους μέλους κατοικίας καθορίζονται στο άρθρο 19 της συνθήκης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής "συνθήκη ΕΚ").

Το άρθρο 19 παρ. 1 ορίζει ότι κάθε πολίτης της Ένωσης που κατοικεί σε κράτος μέλος του οποίου δεν είναι υπήκοος ² έχει το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές στο κράτος μέλος της κατοικίας του, υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του εν λόγω κράτους. Το δικαίωμα αυτό ασκείται με την επιφύλαξη των λεπτομερέστερων διατάξεων που θεσπίζει το Συμβούλιο. Οι διατάξεις αυτές μπορεί να προβλέπουν παρεκκλίσεις όταν αυτό δικαιολογείται λόγω ειδικών προβλημάτων σε ένα κράτος μέλος.

Οι λεπτομερείς κανόνες άσκησης του δικαιώματος του εκλέγειν και εκλέγεσθαι θεσπίστηκαν το 1994 με την οδηγία 94/80/ΕΚ για τις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές (στο εξής "η οδηγία").³ Αυτή τροποποιήθηκε με την οδηγία 96/30/ΕΚ⁴ μετά την προσχώρηση της Αυστρίας, της Φινλανδίας και της Σουηδίας το 1995, για να αποτελέσει αναφορά για τους κύριους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης στις τρεις αυτές χώρες.

Στο άρθρο 13 της οδηγίας ορίζεται ότι η Επιτροπή υποβάλλει έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για την εφαρμογή της εν λόγω οδηγίας, συμπεριλαμβανομένης της εξέλιξης του εκλογικού σώματος από την έναρξη ισχύος της, εντός προθεσμίας ενός έτους από τη διενέργεια σε όλα τα κράτη μέλη δημοτικών

¹ Άρθρο 40 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΕΕ C 364, 18.12.2000, σ. 1.

² Στο εξής "αλλοδαποί πολίτες της Ένωσης" ή "αλλοδαποί εκλογείς".

³ Οδηγία αριθ. 94/80/ΕΚ του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 1994, περί λεπτομερειών κανόνων άσκησης του δικαιώματος του εκλέγειν και εκλέγεσθαι κατά τις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές από τους πολίτες της Ένωσης που κατοικούν σε κράτος μέλος του οποίου δεν είναι υπήκοοι. ΕΕ L 368, 31.12.1994, σ. 38.

⁴ Οδηγία αριθ. 96/30/ΕΚ του Συμβουλίου της 13ης Μαΐου 1996, για την τροποποίηση της οδηγίας 94/80/ΕΚ περί λεπτομερειών κανόνων άσκησης του δικαιώματος του εκλέγειν και εκλέγεσθαι κατά τις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές από τους πολίτες της Ένωσης που κατοικούν σε κράτος μέλος του οποίου δεν είναι υπήκοοι. ΕΕ L 122, 22.5.1996, σ. 14.

και κοινοτικών εκλογών των οποίων η οργάνωση στηρίζεται στις διατάξεις της οδηγίας. Ταυτόχρονα, η Επιτροπή προτείνει, αν χρειάζεται, τις δέουσες προσαρμογές.

Αν και τα κράτη μέλη έπρεπε να θέσουν σε εφαρμογή την οδηγία πριν την 1η Ιανουαρίου 1996, αυτή ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο αρκετών κρατών μελών μετά από την ημερομηνία αυτή. Αυτή ήταν και η περίπτωση της Γαλλίας, που ήταν το τελευταίο κράτος μέλος που διενήργησε δημοτικές και κοινοτικές εκλογές οργανωμένες με βάση τις διατάξεις της οδηγίας. Η Γαλλία εφάρμοσε την οδηγία για πρώτη φορά στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές της 11ης και 18ης Μαρτίου 2001, ημερομηνία από την οποία άρχισε ο υπολογισμός της προθεσμίας ενός έτους για την υποβολή έκθεσης από την Επιτροπή τον Μάρτιο 2002.

Η εν λόγω έκθεση ανταποκρίνεται στην υποχρέωση με αξιολόγηση της νομικής και πρακτικής εφαρμογής της οδηγίας⁵, και καλύπτει την περίοδο από 1 Ιανουαρίου 1996 έως 31 Μαΐου 2001.

2. ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΚΑΙ ΠΗΓΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Η έκθεση αρχίζει με περιγραφή των κυριότερων χαρακτηριστικών της οδηγίας και την αξιολόγηση της νομικής εφαρμογής της. Η Επιτροπή έλαβε τις πληροφορίες σχετικά με τη μεταφορά στην εθνική νομοθεσία όταν τα κράτη μέλη ανακοίνωσαν τα εθνικά μέτρα εφαρμογής σύμφωνα με το άρθρο 14 της οδηγίας. Η αξιολόγηση αυτή στο πρώτο μέρος της έκθεσης καλύπτει την κατάσταση σε όλα τα κράτη μέλη.

Όσον αφορά την πρακτική εφαρμογή, η οδηγία δεν επιβάλλει ρητά στα κράτη μέλη την υποχρέωση να υποβάλουν έκθεση στην Επιτροπή σχετικά με την εφαρμογή της. Εντούτοις, η Επιτροπή εξαρτάται από τη συνεργασία των κρατών μελών προκειμένου να είναι σε θέση να προβεί σε αξιολόγηση της εφαρμογής της οδηγίας και των αλλαγών στο εκλογικό σώμα.

Έτσι, για να συγκεντρωθούν οι αναγκαίες πληροφορίες, απεστάλη, την άνοιξη 2001, σε όλα τα κράτη μέλη ερωτηματολόγιο⁶ που είχε ετοιμαστεί από με ειδήμονες επί εκλογικών θεμάτων στα κράτη μέλη, με την παράκληση να απαντηθεί μέχρι το τέλος Μαΐου 2001. Το ερωτηματολόγιο αποτελείτο από δύο σειρές ερωτήσεων: η μία αφορούσε στατιστικά στοιχεία εθνικού και τοπικού χαρακτήρα, και η άλλη ποιοτικά δεδομένα για τις ενημερωτικές εκστρατείες και για αλλαγές στο εκλογικό σώμα.

Δεκατρία κράτη μέλη απάντησαν στο αίτημα για πληροφορίες: Βέλγιο, Γερμανία, Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Αυστρία, Πορτογαλία, Φινλανδία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο. Δεν ελήφθησαν πληροφορίες από τη Δανία και τη Γαλλία. Συνεπώς, το δεύτερο μέρος εξετάζει την πρακτική εφαρμογή στα προαναφερόμενα 13 κράτη μέλη.

Στο ερωτηματολόγιο ζητήθηκαν και στατιστικά και ποιοτικά στοιχεία. Η έκθεση περιλαμβάνει αξιολόγηση βασιζόμενη σε στατιστικές πληροφορίες για τη συμμετοχή στις κοινοτικές και δημοτικές εκλογές. Οι πίνακες που συγκεντρώνουν τις απαντήσεις των κρατών μελών ευρίσκονται στην ακόλουθη διεύθυνση στο Διαδίκτυο:

⁵ Βλ. επίσης 17ο σημείο της αιτιολογικής σκέψης της οδηγίας.

⁶ Βλ. παράρτημα 2.

http://europa.eu.int/comm/dgs/justice_home/index_el.htm

Όσον αφορά αλλαγές του εκλογικού σώματος, η αξιολόγηση της Επιτροπής στο τρίτο μέρος της έκθεσης στηρίζεται σε πληροφορίες που ελήφθησαν από τα προαναφερόμενα κράτη μέλη μέσω του ερωτηματολογίου.

ΜΕΡΟΣ Ι: ΝΟΜΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ

3. ΚΥΡΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ

Η οδηγία υλοποιεί τους στόχους που ορίζονται στο άρθρο 19 παρ. 1 της συνθήκης και περιλαμβάνει τις ακόλουθες αρχές:

Μη εναρμόνιση των εκλογικών νόμων

Η οδηγία δεν αποβλέπει στην εναρμόνιση των εκλογικών νόμων των κρατών μελών, αλλά αποσκοπεί στην κατάργηση της απαίτησης της ιθαγένειας. Στο παρελθόν, τα περισσότερα κράτη μέλη εξαρτούσαν την άσκηση του δικαιώματος του εκλέγειν και εκλέγεσθαι σε δημοτικές και κοινοτικές εκλογές από την κατοχή της δικής τους ιθαγένειας.

Ελεύθερη επιλογή

Οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ελεύθεροι να επιλέξουν κατά πόσον θα συμμετάσχουν σε δημοτικές και κοινοτικές εκλογές στο κράτος μέλος κατοικίας τους. Επειδή η οδηγία αναγνωρίζει το δικαίωμα ψήφου στο κράτος μέλος κατοικίας χωρίς να υποκαθίσταται το δικαίωμα ψήφου τους στο κράτος μέλος καταγωγής τους, οι πολίτες της Ένωσης μπορούν να εγγράφονται αυτόματα στους εκλογικούς καταλόγους των κρατών μελών στα οποία η άσκηση του εκλογικού δικαιώματος δεν είναι υποχρεωτική.

Ίση πρόσβαση στα εκλογικά δικαιώματα

Σύμφωνα με την αρχή της μη διάκρισης, οι πολίτες της Ένωσης απολαύουν των εκλογικών τους δικαιωμάτων υπό τις ίδιες προϋποθέσεις με τους υπηκόους του κράτους μέλους κατοικίας τους. Αυτό σημαίνει, για παράδειγμα, πρόσβαση στον ίδιο μηχανισμό προσφυγών όσον αφορά παραλήψεις ή σφάλματα στους εκλογικούς καταλόγους ή τη δήλωση υποψηφιότητας ή την επέκταση της υποχρεωτικής ψήφου στους αλλοδαπούς. Ομοίως, όταν εγγραφεί στους εκλογικούς καταλόγους, ο πολίτης της Ένωσης παραμένει εγγεγραμμένος υπό τις ίδιες προϋποθέσεις με τους υπηκόους του κράτους, εκτός αν ζητήσει να διαγραφεί. Η αρχή της μη διάκρισης σημαίνει επίσης ότι οι πολίτες της Ένωσης μπορούν να συμμετέχουν πλήρως στην πολιτική ζωή του κράτους μέλους κατοικίας τους, ειδικότερα όσον αφορά την εγγραφή τους στα υπάρχοντα πολιτικά κόμματα ή την ίδρυση νέων πολιτικών κομμάτων.

Υποχρέωση ενημέρωσης

Οι πολίτες της Ένωσης που κατοικούν σε κράτος μέλος άλλο από το δικό τους οφείλουν να ενημερώνονται για τα νέα τους δικαιώματα. Για τον λόγο αυτό, η οδηγία ζητά από το κράτος μέλος να ενημερώνει "εγκαίρως και καταλλήλως" τους αλλοδαπούς υπηκόους της Ένωσης σχετικά με τις προϋποθέσεις και τις λεπτομέρειες άσκησης των εκλογικών τους δικαιωμάτων σε αυτό το κράτος.

Παραεκκλίσεις στην περίπτωση που αιτιολογούνται από ειδική κατάσταση σε κράτος μέλος

Το άρθρο 12 επιτρέπει την παρέκκλιση από την αρχή της ίσης μεταχείρισης αν αυτό δικαιολογείται από ειδικά προβλήματα σε κάποιο κράτος μέλος. Αν το ποσοστό πολιτών της Ένωσης που κατοικούν σε κράτος μέλος χωρίς να έχουν την ιθαγένειά του και έχουν τη νόμιμη ηλικία να ψηφίσουν υπερβαίνει το 20% του συνόλου των εκλογέων, το εν λόγω κράτος μέλος μπορεί να ζητήσει ελάχιστη χρονική περίοδο διαμονής και από τους εκλογείς και από τους εκλόγιμους ή να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για την κατάρτιση των συνδυασμών των υποψηφίων, με στόχο να διευκολύνει την ένταξη των αλλοδαπών και να αποφευχθεί η πόλωση μεταξύ συνδυασμών "ημεδαπών" και "αλλοδαπών" υποψηφίων.

4. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ

4.1. Ανακοίνωση των εθνικών μέτρων εφαρμογής

Σύμφωνα με το άρθρο 14 της οδηγίας, τα κράτη μέλη χρειάστηκε να θεσπίσουν τα εθνικά μέτρα εφαρμογής πριν από την 1η Ιανουαρίου 1996. Η ίδια προθεσμία ίσχυσε και για την Αυστρία, την Φινλανδία και τη Σουηδία βάσει των άρθρων 2 και 168 της συνθήκης προσχώρησης.

Τέσσερα κράτη μέλη (Δανία, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο και Ηνωμένο Βασίλειο⁷) θέσπισαν πλήρη σειρά μέτρων μεταφοράς εντός της προθεσμίας.

Τρία κράτη μέλη, Γερμανία (σε όλα τα ομόσπονδα κράτη πλην Βρέμης), Φινλανδία (ηπειρωτική χώρα) και Αυστρία (για την Καρινθία και το Τυρόλο), μετέφεραν εν μέρει την οδηγία εντός των προθεσμιών.

Κατά συνέπεια, η Επιτροπή κίνησε, το 1996, τη διαδικασία επί παραβάσει που προβλέπεται στο άρθρο 226 της συνθήκης ΕΚ, κατά ένδεκα κρατών μελών (Βέλγιο, Γερμανία ως προς τη Βρέμη, Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία, Κάτω Χώρες, Αυστρία, ως προς 7 ομόσπονδα κράτη, Πορτογαλία, Φινλανδία ως προς τις νήσους Åland, και Σουηδία) για μη ανακοίνωση εθνικών μέτρων μεταφοράς.

Τρία κράτη μέλη εφάρμοσαν την οδηγία και ανακοίνωσαν τα μέτρα στην Επιτροπή κατά τη διάρκεια της περιόδου 1996-1999, έτσι ώστε να μπορεί να κλείσουν οι υποθέσεις επί παραβάσει. Οι υποθέσεις έκλεισαν πριν παραπεμφθούν στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, εκτός από την περίπτωση του Βελγίου για το οποίο το Δικαστήριο εξέδωσε καταδικαστική απόφαση στις 9 Ιουλίου 1998 (υπόθεση C-323/97).

Το Βέλγιο ανακοίνωσε στην Επιτροπή τα εθνικά μέτρα μεταφοράς το 1999, και έτσι η μεταφορά έχει πλέον ολοκληρωθεί σε όλα τα κράτη μέλη.

Τα εθνικά μέτρα μεταφοράς περιλαμβάνονται στο παράρτημα 1 της έκθεσης.

4.2. Συμμόρφωση της εθνικής νομοθεσίας

Στη συνέχεια, η Επιτροπή αξιολόγησε τη συμμόρφωση των εθνικών μέτρων μεταφοράς προς την οδηγία.

⁷

Η οδηγία δεν εφαρμόζεται στο Γιβραλτάρ.

Η ποιότητα της εθνικής νομοθεσίας είναι επαρκής και τα μέτρα σύμφωνα με τις απαιτήσεις της οδηγίας. Μέχρι στιγμής κινήθηκαν μόνο τρεις διαδικασίες επί παραβάσει, μία κατά της Ελλάδας και δύο κατά της Γερμανίας, για μη συμμόρφωση προς την οδηγία.⁸

Τα περισσότερα προβλήματα συμμόρφωσης που επισήμανε η Επιτροπή αφορούν την εγγραφή στους εκλογικούς καταλόγους (αναγκαία δικαιολογητικά ή παραμονή της εγγραφής στους εκλογικούς καταλόγους μετά την πρώτη αίτηση). Αφορούν συνεπώς την εφαρμογή του άρθρου 8 παρ. 2 ή 3 της οδηγίας. Υπήρξαν επίσης περιπτώσεις μη συμμόρφωσης με τα άρθρα 2 και 4 παρ. 1 της οδηγίας.

Άρθρο 3 – ίδιες προϋποθέσεις όπως και για τους ημεδαπούς

Το άρθρο 3 της οδηγίας εγγυάται το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι σε δημοτικές και κοινοτικές εκλογές στο κράτος μέλος κατοικίας σε κάθε πρόσωπο που είναι πολίτης της Ένωσης και χωρίς να έχει την ιθαγένεια του κράτους μέλους κατοικίας συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις από τις οποίες η νομοθεσία του εν λόγω κράτους μέλους εξαρτά το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι των υπηκόων του.

Η Επιτροπή διαπίστωσε ότι ορισμένα σημεία της ελληνικής νομοθεσίας δεν είναι σύμφωνα προς την οδηγία. Για παράδειγμα στην ελληνική νομοθεσία περιλαμβάνεται ο κανόνας ότι οι εκλογείς έχουν δικαίωμα ψήφου μόνο αν γνωρίζουν την ελληνική γλώσσα. Η απαίτηση αυτή συνιστά διάκριση κατά την έννοια του άρθρου 3 της οδηγίας. Η Επιτροπή εξέδωσε αιτιολογημένη γνώμη προς την Ελλάδα για μη συμμόρφωση, μετά την οποία το πρόβλημα λύθηκε με τροποποίηση της εθνικής νομοθεσίας.

Άρθρο 4 παρ. 1 – περίοδος διαμονής

Σύμφωνα με το άρθρο 4, παρ. 1, αν για να είναι εκλογείς ή εκλόγιμοι οι υπήκοοι του κράτους μέλους κατοικίας πρέπει να κατοικούν επί ορισμένο ελάχιστο χρονικό διάστημα στο εθνικό έδαφος, οι εκλογείς ή εκλόγιμοι βάσει του άρθρου 3 πρέπει να πληρούν αυτή την προϋπόθεση εφόσον έχουν κατοικήσει κατά το ίδιο χρονικό διάστημα σε άλλα κράτη μέλη.

Άλλο σημείο μη συμμόρφωσης της ελληνικής νομοθεσίας ήταν η διάταξη ότι τα άτομα έχουν δικαίωμα ψήφου μόνο εφόσον κατοικούν στην Ελλάδα για διάστημα τουλάχιστον δύο ετών. Αυτό αντιβαίνει προς το άρθρο 4 της οδηγίας, σύμφωνα με το οποίο η διαμονή σε άλλο κράτος μέλος εξομοιούται προς τη διαμονή στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους. Και αυτό το πρόβλημα λύθηκε με τροποποιήσεις της εθνικής νομοθεσίας.

Άρθρο 8 παρ. 2 – δικαιολογητικά για την εγγραφή στους εκλογικούς καταλόγους

Σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 2, ο αλλοδαπός εκλογέας πρέπει να προσκομίζει τα ίδια με τον ημεδαπό εκλογέα δικαιολογητικά. Στο άρθρο 8 παρ. 2 προβλέπεται περαιτέρω ότι το κράτος μέλος κατοικίας μπορεί να απαιτήσει από τον αλλοδαπό εκλογέα να προσκομίζει έγκυρο δελτίο ταυτότητας καθώς επίσης και υπεύθυνη δήλωση περί της

⁸ Η Επιτροπή εξετάζει επί του παρόντος ορισμένα θέματα φημολογούμενης μη συμμόρφωσης της γαλλικής νομοθεσίας με την οδηγία.

ιθαγενείας του και της διεύθυνσής του στο κράτος μέλος κατοικίας. Ο εν λόγω κατάλογος δικαιολογητικών μπορεί να θεωρηθεί ως πλήρης.

Η ελληνική νομοθεσία απαιτεί από τον μη έλληνα εκλογέα να προσκομίσει γραπτή δήλωση ότι δεν έχει στερηθεί των εκλογικών του δικαιωμάτων στο κράτος μέλος του οποίου είναι υπήκοος. Στο άρθρο 8 παρ. 2 δεν περιλαμβάνεται καμία τέτοια δήλωση σχετικά με πιθανή στέρηση των εκλογικών δικαιωμάτων στο κράτος μέλος καταγωγής, και ως εκ τούτου δεν θα πρέπει να απαιτείται. Αυτό επιβεβαιώνεται στο όγδοο σημείο της αιτιολογικής σκέψης της οδηγίας, σύμφωνα με το οποίο αρκεί το εκλογικό δικαίωμα να υπόκειται μόνο στους κανόνες μη εκλογιμότητας του κράτους μέλους κατοικίας. Αντίστοιχη διαδικασία επί παραβάσει εκκρεμεί εις βάρος της Ελλάδας, και είναι η μόνη ανοιχτή υπόθεση επί παραβάσει της οδηγίας.⁹

Στη Γερμανία, τα ομόσπονδα κράτη της Σαξονίας και Βαυαρίας απαιτούν από τον αλλοδαπό εκλογέα να προβεί σε ένορκη δήλωση ότι είναι κάτοικος του δήμου ή της κοινότητας όπου επιθυμεί να ασκήσει το εκλογικό του δικαίωμα τουλάχιστον επί τρεις μήνες χωρίς διακοπή, και ότι το επίκεντρο της ζωής του ευρίσκεται σε αυτόν τον δήμο ή κοινότητα. Η απαίτηση αυτή είναι υπερβολική διότι οι γερμανικές αρχές μπορούν να έχουν την πληροφορία σχετικά με την τριμνηνη κατοικία βάσει του δημοτολογίου στο οποίο πρέπει να καταγράφονται όλοι οι κάτοικοι. Έκτοτε, η γερμανική νομοθεσία έχει τροποποιηθεί και απαλείφθηκε η απαίτηση της πρόσθετης δήλωσης.

Άρθρο 8 παρ. 3 – παραμονή στους εκλογικούς καταλόγους

Το άρθρο 8 παρ. 3 της οδηγίας προβλέπει ότι οι αλλοδαποί εκλογείς που περιλαμβάνονται στους εκλογικούς καταλόγους στο κράτος μέλος κατοικίας παραμένουν εγγεγραμμένοι σε αυτούς υπό τις ίδιες με τους ημεδαπούς εκλογείς προϋποθέσεις, μέχρις ότου διαγραφούν αυτόματα επειδή έχουν εκλείψει οι απαιτούμενες για την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος προϋποθέσεις ή εφόσον ζητήσουν να διαγραφούν από τους εκλογικούς καταλόγους.

Η νομοθεσία εφαρμογής που θεσπίστηκε από δύο ομόσπονδα κράτη της Γερμανίας, τη Σαξονία και τη Βαυαρία, όριζε ότι οι πολίτες της Ένωσης που κατοικούν στη Γερμανία οφείλουν να ζητούν την εγγραφή τους στους εκλογικούς καταλόγους πριν από κάθε δημοτικές ή κοινοτικές εκλογές γεγονός που συνιστά παραβίαση του άρθρου 8 παρ. 3 της οδηγίας. Μετά την κίνηση της διαδικασίας επί παραβάσει, τροποποιήθηκε η εθνική νομοθεσία έτσι ώστε πλέον οι αλλοδαποί πολίτες της Ένωσης να εγγράφονται αυτόματα στους εκλογικούς καταλόγους για όλες τις δημοτικές ή κοινοτικές εκλογές. Έτσι το πρόβλημα ελύθη.

4.3. Καταγγελίες

Η Επιτροπή έχει λάβει λίγες μόνο καταγγελίες κατά τη διάρκεια των πέντε ετών που η οδηγία ευρίσκεται εν ισχύ. Συνολικά, προέκυψαν λιγότερες από δέκα υποθέσεις πιθανής κακής εφαρμογής της οδηγίας. Καμία από τις καταγγελίες δεν οδήγησε σε διαδικασία επί παραβάσει. Ο μικρός αριθμός καταγγελιών φαίνεται ότι καταδεικνύει το γεγονός ότι τα κράτη μέλη εφαρμόζουν αρκετά καλά την οδηγία.

⁹ Η Επιτροπή αποφάσισε να παραπέμψει την Ελλάδα στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο το 2001, αλλά η παραπομπή ανεβλήθη εν αναμονή της τροποποίησης της ελληνικής νομοθεσίας, η οποία, κατά τις ελληνικές αρχές θα οριστικοποιηθεί στις αρχές του 2002.

5. ΙΣΧΥΟΥΣΕΣ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΕΙΣ

Το άρθρο 12 παρ. 1 προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μπορούν, κατά παρέκκλιση, να θέσουν ορισμένους περιορισμούς στο δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι, αν το ποσοστό των πολιτών της Ένωσης που κατοικούν σε κράτος μέλος χωρίς να έχουν την ιθαγένειά του και έχουν την νόμιμη ηλικία να ψηφίσουν υπερβαίνει το 20% του συνόλου των πολιτών της Ένωσης που έχουν τη νόμιμη ηλικία για να ψηφίσουν και κατοικούν στο εν λόγω κράτος μέλος.

Το άρθρο 12 παρ. 2 επιτρέπει στο Βέλγιο, κατά παρέκκλιση της οδηγίας, να εφαρμόζει τον περιορισμό ως προς το εκλογικό δικαίωμα σε περιορισμένο αριθμό δήμων και κοινοτήτων.

Το άρθρο 12 παρ. 3 επιτρέπει σε κράτος μέλος, κατά παρέκκλιση της οδηγίας, να μην εφαρμόζει τα άρθρα 6 έως 11 σε αλλοδαπούς πολίτες της Ένωσης αν αυτοί έχουν το δικαίωμα του εκλέγειν για το εθνικό κοινοβούλιο αυτού του κράτους και είναι συνεπώς εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους υπό τις ίδιες με τους ημεδαπούς εκλογείς προϋποθέσεις.¹⁰

Το μόνο κράτος μέλος που έκανε χρήση της παρέκκλισης είναι το Λουξεμβούργο βάσει του άρθρου 12 παρ. 1. Το Λουξεμβούργο περιορίζει το δικαίωμα του εκλέγειν σε αλλοδαπούς πολίτες της Ένωσης που κατοικούν στο έδαφός του επί 6 από τα 7 τελευταία έτη πριν από την εγγραφή τους στους εκλογικούς καταλόγους. Όσον αφορά το δικαίωμα του εκλέγεσθαι, το Λουξεμβούργο απαιτεί να έχουν οι αλλοδαποί πολίτες της Ένωσης τη νόμιμη κατοικία τους στο έδαφος του Λουξεμβούργου και να κατοικούν εκεί επί 12 από τα 15 τελευταία έτη πριν από την υποβολή της σχετικής αίτησης.

Κατά τον χρόνο της μεταφοράς, το ποσοστό των αλλοδαπών υπηκόων της Ένωσης με νόμιμη ηλικία για να ψηφίσουν ήταν 28,7% του συνόλου των εκλογέων στο Λουξεμβούργο και η παρέκκλιση δικαιολογείτο. Το 1999, η Επιτροπή έλεγξε την κατάσταση για να διαπιστώσει αν μπορεί να ισχύσει η παρέκκλιση¹¹, και διαπίστωσε ότι το ποσοστό των αλλοδαπών εκλογέων ήταν 32-34%, ανάλογα με την πηγή, δηλ. άνω του ελαχίστου ποσοστού του 20% που ορίζεται από την οδηγία. Συνεπώς, εξακολουθούν να υφίστανται οι συνθήκες που δικαιολογούν την παροχή παρέκκλισης στο Λουξεμβούργο.

¹⁰ Η Δήλωση αριθ. 32 στην πράξη προσχώρησης της Φινλανδίας αναφέρεται στη δυνατότητα του Συμβουλίου να καθορίζει τις προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 19 παρ. 1 (πρώην 8β παρ. 1) στην ειδική κατάσταση των νήσων Åland, όσον αφορά το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις νήσους Åland. Αυτό ελήφθη υπόψη κατά την εκπόνηση της οδηγίας αριθ. 96/30/EK για την τροποποίηση της οδηγίας 94/80/EK, αλλά δεν θεωρήθηκε αναγκαία καμία παρέκκλιση. Σύμφωνα με το τρίτο σημείο της αιτιολογικής σκέψης της οδηγίας 96/30/EK, η οδηγία 94/80/EK εφαρμόζεται στις νήσους Åland, όπου οι φινλανδοί υπήκοοι που δεν έχουν την τοπική υπηκοότητα των νήσων αυτών καθώς και οι λοιποί υπήκοοι κρατών μελών της Ένωσης πρέπει να πληρούν την προϋπόθεση χρόνου διαμονής για την άσκηση του δικαιώματος εκλέγειν και εκλέγεσθαι κατά τις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές.

¹¹ Έκθεση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με τη χορήγηση της παρέκκλισης που προβλέπεται στο άρθρο 19 παρ. 1 της συνθήκης - υποβλήθηκε με βάση το άρθρο 12 παρ. 4 της οδηγίας 94/80/EK, COM(1999)597 τελικό

ΜΕΡΟΣ ΙΙ: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ

6. ΔΥΝΑΜΕΙ ΕΚΛΟΓΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΔΙΕΞΑΓΟΜΕΝΕΣ ΒΑΣΕΙ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ

Η κατανομή των αλλοδαπών ανά ιθαγένεια ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών. Το 2000, οι πολίτες της Ένωσης άνω των 18 ετών που κατοικούσαν σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο του οποίου είχαν την ιθαγένεια έφθασαν τα 4,7 εκατ., με πολύ άνιση κατανομή μεταξύ των κρατών μελών: ο μεγαλύτερος αριθμός ήταν στη Γερμανία (πάνω από 1,5 εκατ.) και στη Γαλλία (πάνω από 1 εκατ.).¹²

Πληθυσμός ηλικίας άνω των 18 ετών σε χώρες της ΕΕ κατά το έτος 2000¹³

Κράτος μέλος	Υπήκοοι	Αλλοδαποί πολίτες της Ένωσης	Σύνολο πληθυσμού (συμπ. υπήκοοι τρίτων χωρών)	Ποσοστό αλλοδαπών πολιτών της Ένωσης (%) στον συνολικό πληθυσμό
Γερμανία	60.601.000	1.521.000	65.918.000	2,5
Γαλλία	41.812.000	1.004.000	44.526.000	2,4
Ηνωμ. Βασίλειο	42.870.000	790.000	44.914.000	1,8
Βέλγιο	7.387.000	456.000	8.070.000	5,8
Κάτω Χώρες	11.612.000	194.000	12.177.000	1,6
Σουηδία	6.566.000	143.000	6.913.000	2,2
Ισπανία	31.365.000	133.000	31.715.000	0,4
Λουξεμβούργο	210.000	108.000	333.000	34,0
Αυστρία	5.796.000	95.000	6.303.000	1,6
Ιρλανδία	2.659.000	76.000	2.763.000	2,8
Ιταλία	46.552.000	56.000	46.921.000	0,1
Δανία	4.064.000	32.000	4.189.000	0,8
Πορτογαλία	7.751.000	26.000	7.888.000	0,3
Ελλάδα	8.244.000	16.000	8.464.000	0,2
Φινλανδία	3.960.000	9.000	4.007.000	0,2
Σύνολο	281.449.000	4.658.000	295.101.000	1,6

Αυτά τα 4,7 εκατ. αντιπροσωπεύουν ευρέως τον αριθμό των δυνάμει εκλογέων στις δημοτικές ή κοινοτικές εκλογές που καλύπτονται από την οδηγία, ανεξάρτητα από τις πιθανές προϋποθέσεις που αφορούν τον χρόνο κατοικίας τους.

Σε μερικά κράτη μέλη, οι υπήκοοι άλλων κρατών μελών ήσαν ήδη σε θέση, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να συμμετέχουν σε τοπικές εκλογές πριν την έναρξη ισχύος της οδηγίας. Αυτό συνέβαινε στη Δανία, την Ισπανία, την Ιρλανδία, τις Κάτω Χώρες, την Φινλανδία και τη Σουηδία. Έτσι, ο αριθμός των νέων εκλογέων που απέκτησαν το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι σε τοπικές εκλογές στη χώρα κατοικίας τους βάσει της οδηγίας ήταν περίπου 4 εκατ.

¹² Eurostat, έκθεση του κοινοτικού εργατικού δυναμικού 2000.

¹³ Eurostat, έκθεση του κοινοτικού εργατικού δυναμικού 2000.

Οι πρώτες δημοτικές/κοινοτικές εκλογές βάσει της οδηγίας διεξήχθησαν το 1996 στη Γερμανία (στα ομόσπονδα κράτη Βαυαρίας, Βερολίνου, Έσσεν και Κάτω Σαξονίας) και το Ηνωμένο Βασίλειο. Αν και το Βέλγιο ήταν το τελευταίο κράτος μέλος που μετέφερε την οδηγία στο εθνικό δίκαιο, το τελευταίο που την εφάρμοσε στην πράξη ήταν η Γαλλία, όπου οι τοπικές εκλογές του Μαρτίου 2001 ήσαν οι πρώτες που διεξήχθησαν βάσει της οδηγίας.

Εκλογές διεξαχθείσες μετά την έναρξη ισχύος της οδηγίας

Κράτος μέλος	Ημερομηνία
Γερμανία	1996 (τοπικές εκλογές σε επίπεδο ομόσπ. κράτους· εκλογές σε 16 ομόσπ. κράτη από το 1996 ¹⁴)
Ηνωμένο Βασίλειο	1996 (διάφορες τοπικές εκλογές από το 1996 και εξής ανάλογα με τον τύπο της τοπικής αυτοδιοίκησης)
Ιταλία	1997 (Μάιος), 2001 (13-27 Μαΐου)
Δανία	1997 (18 Νοεμβρίου), 2001 (20 Νοεμβρίου)
Πορτογαλία	1997 (14 Δεκεμβρίου), 2001 (16 Δεκεμβρίου)
Αυστρία	1998 (τοπικές εκλογές σε επίπεδο ομοσπ. κράτους, π.χ. ¹⁵ 1998, 1999, 2000)
Κάτω Χώρες	1998 (Μάρτιος)
Σουηδία	1998 (20 Σεπτεμβρίου)
Ελλάδα	1998 (11 Οκτωβρίου)
Ιρλανδία	1999 (11 Ιουνίου)
Ισπανία	1999 (13 Ιουνίου)
Λουξεμβούργο	1999 (Ιούνιος)
Βέλγιο	2000 (9 Οκτωβρίου)
Φινλανδία	2000 (22 Οκτωβρίου)
Γαλλία	2001 (11-18 Μαρτίου)

Δεν υπάρχουν πλήρη στοιχεία σχετικά με τη γενική συμμετοχή στις τοπικές εκλογές σε όλα τα κράτη μέλη. Η συμμετοχή ποικίλλει από 88% στην Ισπανία (εκλογές του 1999), 75% στη Σουηδία (εκλογές του 1998), 60% στις Κάτω Χώρες (εκλογές του 1998), 56% στη Φινλανδία (εκλογές του 2000) έως 34% στο Ηνωμένο Βασίλειο (εκλογές του 1996). Τα στοιχεία αυτά δίνουν κάποια ένδειξη της γενικότερης πολιτικής συμμετοχής σε τοπικό επίπεδο.

Στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπάρχουν πάνω από 85.000 δήμοι/κοινότητες¹⁶. Η έκθεση θα προβεί στην ανάλυση της εφαρμογής της οδηγίας σε δημοτικές/κοινοτικές εκλογές δεκατριών κρατών μελών, όπως εξηγείται ανωτέρω στο μέρος 2. Το ερωτηματολόγιο αφορούσε αρχικά τα αποτελέσματα των δημοτικών/κοινοτικών εκλογών όπως καταγράφηκαν σε εθνικό επίπεδο. Κατά δεύτερο λόγο, ζητούσε πληροφορίες σχετικά με τους δέκα δήμους/κοινότητες με το υψηλότερο ποσοστό αλλοδαπών πολιτών της Ένωσης σε νόμιμη ηλικία για να

¹⁴ Πχ. Βάδη-Βυρτεμβέργη 1999, Βαυαρία 1996, Βερολίνα 1996, Βρέμη 1999, Αμβούργο 1997, Έσσεν 1996, Κάτω Σαξονία 1996, 2001, Βόρεια Ρηνανία- Βεσφαλία 1999, Ρηνανία-Παλατινάτο 1999, Σάαρλαντ 1999, Σαξονία 1999, Σλέσβιγκ-Χόλσταϊν 1998.

¹⁵ Τυρόλο 1998, Σάλτσμπουργκ 1999, Φοράλμπεργκ 2000

¹⁶ Eurostat, NUTS, Αντιστοιχία μεταξύ επιπέδων NUTS και των εθνικών διοικητικών μονάδων (τα επίπεδα NUTS συγκρίνονται προς τις βασικές μονάδες τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως περιλαμβάνονται στο παράρτημα της οδηγίας).

ψηφίσουν, με το σκεπτικό ότι αυτό παρέχει μια ιδέα για τις τοπικές συνθήκες. Πράγματι, λόγω του σημαντικού αριθμού των υφιστάμενων δήμων/κοινοτήτων, δεν ήταν δυνατό να αναλυθούν τα στοιχεία όλων των δήμων/κοινοτήτων. Η Επιτροπή θεωρεί ότι ακόμα και αν οι τοπικές πληροφορίες περιορίζονται σε δέκα δήμους/κοινοότητες για κάθε κράτος μέλος, παρέχονται ενδείξεις για τη γενική κατάσταση και είναι χρήσιμες για την αξιολόγηση της εφαρμογής της οδηγίας.

Η παρούσα έκθεση περιλαμβάνει ποιοτική αξιολόγηση των στατιστικών πληροφοριών για τη συμμετοχή στις κοινοτικές και δημοτικές εκλογές. Οι λεπτομερείς πίνακες που συγκεντρώνουν τις απαντήσεις των δεκατριών κρατών μελών, συμπεριλαμβανόμενης, για παράδειγμα της κατανομής των εκλογέων ανά κράτος μέλος για κάθε κράτος μέλος, καθώς και των ψήφων στους δέκα δήμους/κοινοότητες για κάθε κράτος μέλος, ευρίσκονται στην ακόλουθη διεύθυνση στο Διαδίκτυο:

http://europa.eu.int/comm/dgs/justice_home/index_el.htm.

7. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΤΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ/ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΜΕΛΟΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΤΟΥΣ

7.1. Δικαίωμα του εκλέγειν: σύνοψη σε εθνικό επίπεδο

Οι αλλοδαποί πολίτες της Ένωσης πρέπει να υποβάλλουν αίτηση για την εγγραφή τους στους εκλογικούς καταλόγους στο Βέλγιο, την Ελλάδα, την Ισπανία, την Ιρλανδία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο, την Αυστρία, την Πορτογαλία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Η αναλογία των αλλοδαπών πολιτών της Ένωσης που είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους για τις δημοτικές/κοινοτικές εκλογές στο κράτος μέλος κατοικίας τους εμφανίζεται στον κατωτέρω πίνακα.

Στη Γερμανία, τις Κάτω Χώρες, την Φινλανδία και τη Σουηδία, όλοι οι κάτοικοι, συμπεριλαμβανομένων και των αλλοδαπών πολιτών της Ένωσης, εγγράφονται αυτόματα στους εκλογικούς καταλόγους.

Αναλογία αλλοδαπών πολιτών της Ένωσης εγγεγραμμένων στους εκλογικούς καταλόγους του κράτους μέλους κατοικίας τους (%)

B	D	EL	E	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
17,8	all*	9,5	24.4	52,3	19,2	12,4	all*	54,2	9,8	all*	all*	41,1

* εγγράφονται αυτόματα

Στον πίνακα καταδεικνύεται ότι η αναλογία αλλοδαπών πολιτών της Ένωσης που εγγράφονται στους εκλογικούς καταλόγους ποικίλλει σημαντικά από χώρα σε χώρα, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η περίπτωση όπου οι εκλογείς εγγράφονται αυτόματα. Ο μέσος όρος των εννέα κρατών μελών που απαιτούν εγγραφή με πρωτοβουλία του εκλογέα ήταν 26,7%. Στην Ελλάδα και Πορτογαλία σημειώνεται το χαμηλότερο ποσοστό εγγραφής, ενώ το Λουξεμβούργο ευρίσκεται και αυτό πολύ κάτω από τον μέσο όρο.

Δεν υπάρχουν πλήρη στοιχεία για τον αριθμό των αλλοδαπών πολιτών της Ένωσης που άσκησαν πραγματικά το εκλογικό τους δικαίωμα. Μόνο η Φινλανδία παράσχε

στοιχεία της πραγματικής προσέλευσης αλλοδαπών πολιτών της Ένωσης, που έφθασαν το 30,2% σε εθνικό επίπεδο.

Στη Γερμανία δεν υπάρχουν στοιχεία σε εθνικό επίπεδο, αλλά οι γερμανικές αρχές υπέβαλαν ορισμένες πληροφορίες επί μεμονωμένων παραδειγμάτων προσέλευσης: η προσέλευση αλλοδαπών πολιτών της Ένωσης, για παράδειγμα, στις τοπικές εκλογές της Στουτγάρδης ήσαν (1996) 21,5%, στη Βαυαρία (1996) μεταξύ 12 – 36%, στο Αμβούργο (1997) 23 %, στο Βερολίνο (1999) 17,5%, στη Βρέμη (1999) 16,9% και στο Σάαρμπρυκεν (2001) 11%.

Η Σουηδία ανέφερε ότι δεν διαθέτει επακριβή στοιχεία για την προσέλευση, αλλά οι σουηδικές αρχές ήσαν εντούτοις θέση να επιδείξουν ορισμένα μεμονωμένα παραδείγματα βάσει των εκλογικών κέντρων. Σύμφωνα με αυτές τις πληροφορίες, η προσέλευση δανών πολιτών ήταν 38%, Φινλανδών 35%, Βρετανών 39% και Γερμανών 49%.

Επειδή μπορεί να θεωρηθεί ότι ο μεγαλύτερος αριθμός πολιτών που ζητά να εγγραφεί στους εκλογικούς καταλόγους έχει και την πρόθεση να προσέλθει να ψηφίσει, τα ανωτέρω ποσοστά εγγεγραμμένων αλλοδαπών πολιτών δίνουν μια αρκετά ακριβή εικόνα ως προς τη συμμετοχή. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα στην περίπτωση του Βελγίου και της Ελλάδας, όπου η ψήφος είναι υποχρεωτική εφόσον ο πολίτης της Ένωσης έχει εγγραφεί στους εκλογικούς καταλόγους.

Μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η συμμετοχή αλλοδαπών πολιτών της Ένωσης στις τοπικές εκλογές στα κράτη μέλη κατοικίας ήταν γενικά αρκετά μικρή. Μόνο σε δύο κράτη μέλη, την Ιρλανδία και την Αυστρία, προσήλθε στα εκλογικά κέντρα το ήμισυ των αλλοδαπών πολιτών. Ο λόγος για την καλή κατάσταση στην Ιρλανδία είναι πιθανόν ότι στη χώρα αυτή οι αλλοδαποί μπορούν να ψηφίζουν σε όλες τις εκλογές από το 1963. Η συμμετοχή ήταν εντυπωσιακά μικρή στην Ελλάδα, την Πορτογαλία και το Λουξεμβούργο, όπου το ποσοστό εγγραφής ήταν περίπου 10% μόνο.

7.2. Το δικαίωμα ψήφου σε δέκα δήμους/κοινότητες

Τα στοιχεία που μπόρεσαν να παράσχουν τα κράτη μέλη σχετικά με την άσκηση των εκλογικών δικαιωμάτων στους 10 δήμους/κοινότητες με το υψηλότερο ποσοστό αλλοδαπών πολιτών της Ένωσης ποικίλλουν μεταξύ τους σε μεγάλο βαθμό.

Είναι ανεπαρκώς πλήρη ώστε να είναι δυνατή οποιαδήποτε περιγραφή της κατάστασης στο Βέλγιο, την Ελλάδα, την Ιρλανδία, τις Κάτω Χώρες ή το Ηνωμένο Βασίλειο. Στη Γερμανία και τη Σουηδία, όλοι οι πολίτες της Ένωσης εγγράφονται αυτόματα στους εκλογικούς καταλόγους, αλλά δεν υπάρχουν στοιχεία για την πραγματική προσέλευση.

Στην Ισπανία, η εγγραφή ποικίλλει μεταξύ 5% και 50% στους 10 δήμους/κοινότητες, και για τον λόγο αυτό οι τοπικές αποκλίσεις είναι σημαντικές. Στην Ιταλία, η απόκλιση κυμαίνεται μεταξύ 6 – 40% και στο Λουξεμβούργο μεταξύ 12 - 69%. Σε σύγκριση με τα ανωτέρω, το επίπεδο εγγραφής στους 10 δήμους/κοινότητες στην Πορτογαλία είναι πολύ χαμηλό, δεδομένου ότι το ποσοστό των εγγεγραμμένων πολιτών της Ένωσης κυμαίνεται μεταξύ 0-1,7%.

Στην Αυστρία, πολλοί από τους 10 δήμους/κοινότητες που επελέγησαν σύμφωνα με την αναλογία αλλοδαπών εκλογέων ήσαν πολύ μικροί δήμοι/κοινότητες με μερικές εκατοντάδες ή χιλιάδες κατοίκους μόνο. Για τον λόγο αυτό, η αναλογία των εγγεγραμμένων αποκλίνει περισσότερο, συγκεκριμένα κυμαίνεται μεταξύ 1,5 και 100%.

Στη Φινλανδία, οι 10 δήμοι/κοινότητες ήσαν επίσης μικροί, με μερικές μόνο χιλιάδες κατοίκους, ενώ το πραγματικό ποσοστό προσέλευσης κυμαίνεται μεταξύ 31-76%.

Μπορούμε συνεπώς να συνοψίσουμε την κατάσταση αναφέροντας ότι η συμμετοχή στις τοπικές εκλογές κυμαίνεται σημαντικά και εξαρτάται από τις τοπικές συνθήκες.

7.3. Το δικαίωμα του εκλέγεσθαι: σύνοψη σε εθνικό επίπεδο

Τα κράτη μέλη, σε σπάνιες μόνο περιπτώσεις, μπόρεσαν να παράσχουν στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των αλλοδαπών πολιτών της Ένωσης που ήσαν υποψήφιοι σε δημοτικές/κοινοτικές εκλογές.

Στοιχεία υπήρξαν μόνο για τα εξής κράτη μέλη:

Φινλανδία: 65 υποψήφιοι
Σουηδία: 1829 υποψήφιοι
Λουξεμβούργο: 138 υποψήφιοι

Εξάλλου, υπήρχαν αλλοδαποί υποψήφιοι και στην Ισπανία, τις Κάτω Χώρες, την Πορτογαλία, τη Γερμανία και την Αυστρία, αλλά δεν είναι γνωστά τα σχετικά αριθμητικά στοιχεία.

Όσον αφορά του αλλοδαπούς πολίτες της Ένωσης που εξελέγησαν στα δημοτικά/κοινοτικά συμβούλια, υπάρχουν αριθμητικά στοιχεία για τα εξής κράτη μέλη:

Ισπανία: εξελέγησαν 30 αλλοδαποί πολίτες της Ένωσης
Κάτω Χώρες: εξελέγησαν 2
Πορτογαλία: εξελέγησαν 3
Φινλανδία: εξελέγησαν 5
Σουηδία: εξελέγησαν 408

Μερική μόνο πληροφόρηση παρεσχέθη από τα εξής κράτη μέλη:

Γερμανία: εξελέγησαν 319 σε 9 ομόσπονδα κράτη· δεν υπάρχουν πληροφορίες από 7 ομόσπονδα κράτη
Αυστρία: εξελέγησαν 20 σε 7 ομόσπονδα κράτη· δεν υπάρχουν πληροφορίες από 2 ομόσπονδα κράτη.

Αλλοδαποί πολίτες της Ένωσης ήσαν συνεπώς υποψήφιοι σε διάφορα κράτη μέλη, αλλά δεν είναι γνωστό αν υπήρξαν υποψήφιοι σε όλα τα κράτη μέλη. Σε 8 τουλάχιστον κράτη μέλη υπήρξαν κάποιοι αλλοδαποί υποψήφιοι, και σε 7 κράτη μέλη μερικοί αλλοδαποί υποψήφιοι εξελέγησαν.

7.4. Το δικαίωμα του εκλέγεσθαι σε 10 δήμους/κοινότητες

Γενικά, ο αριθμός των υποψηφίων εξαρτάται από το μέγεθος του δήμου/κοινότητας και κατά συνέπεια από τον αριθμό των μελών του δημοτικού/κοινοτικού συμβουλίου.

Στο Βέλγιο, οι υποψήφιοι αλλοδαποί πολίτες της Ένωσης κυμάνθηκαν μεταξύ 0 και 25 σε κάθε δήμο/κοινότητα από τους δέκα. Στη Γερμανία ο αριθμός κυμάνθηκε μεταξύ 0 και 21 υποψηφίων.

Στην Ιταλία, οι υποψήφιοι ήταν λιγότεροι, συγκεκριμένα 5 συνολικά υποψήφιοι σε 10 δήμους/κοινότητες, μεταξύ 0 και 2 ανά δήμο/κοινότητα. Η κατάσταση των δήμων/κοινοτήτων στο Λουξεμβούργο ήταν παρόμοια, συγκεκριμένα μεταξύ 0 και 5 αλλοδαποί υποψήφιοι ανά δήμο/κοινότητα.

Στην Αυστρία, οι υποψήφιοι ανά δήμο/κοινότητα ήταν 0-6, και συνολικά 13 αλλοδαποί υποψήφιοι σε δέκα δήμους/κοινότητες, εκ των οποίων 6 εξελέγησαν. Σε τοπικό επίπεδο, τα αποτελέσματα ήταν πολύ καλά, δεδομένου ότι εξελέγησαν 4 από τους 5 υποψηφίους. Όλοι οι δήμοι/κοινότητες ήταν μάλλον μικροί (λιγότεροι των 4.000 κάτοικοι), και ο μικρότερος είχε 100-200 πολίτες σε νόμιμη ηλικία ψήφου. Η κατάσταση στη Φινλανδία είναι παρόμοια με της Αυστρίας, επειδή οι εξεταζόμενοι δήμοι/κοινότητες ήταν μικροί. Υπήρξαν 5 αλλοδαποί υποψήφιοι (2 Γερμανοί και 3 Σουηδοί), εκ των οποίων δεν εξελέγη κανένας. Οι υποψήφιοι προέρχονταν από 2 εκ των 10 δήμων/κοινοτήτων.

Δεν παρεσχέθησαν στοιχεία από την Ελλάδα, Ισπανία, Ιρλανδία, Κάτω Χώρες, Πορτογαλία, Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο σχετικά με τους 10 δήμους/κοινότητες.

8. ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΕΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΕΣ

Οι δημοτικές/κοινοτικές εκλογές που καλύπτονται σε αυτή την έκθεση ήταν οι πρώτες στις οποίες μπορούσαν να συμμετάσχουν αλλοδαποί πολίτες της Ένωσης στο κράτος μέλος κατοικίας τους σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας. Αναμφισβήτητα χρειάστηκε να καταβληθεί εξαιρετικά μεγάλη προσπάθεια για να μπορέσει να ασκηθεί το δικαίωμα που παρέχεται, δυνάμει της ιθαγένειας της Ένωσης, σε 4 εκατομμύρια Ευρωπαίους με νόμιμη ηλικία ψήφου οι οποίοι κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος. Οι πολίτες αυτές ενδεχομένως δεν γνώριζαν όχι μόνο το δικαίωμά τους, αλλά ούτε και τον τρόπο με τον οποίο θα έπρεπε να ενεργήσουν ώστε να επωφεληθούν αυτού του δικαιώματος στο κράτος μέλος κατοικίας τους. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να γνωρίζει κανείς πώς μπορεί να συμπεριληφθεί εγκαίρως στους εκλογικούς καταλόγους, δεδομένου ότι οι σχετικές διαδικασίες μπορεί να διαφέρουν από τις διαδικασίες που ακολουθούνται στο κράτος μέλος καταγωγής τους.

Ο πίνακας στο παράρτημα 3 της έκθεσης δίνει τον τύπο ενημερωτικής εκστρατείας που διεξήχθη σε κάθε κράτος μέλος και το ποσοστό αλλοδαπών πολιτών της Ένωσης που εγγράφησαν στους εκλογικούς καταλόγους. Γενικά, μπορεί να λεχθεί ότι επειδή η διαχείριση των δημοτικών/κοινοτικών εκλογών αποτελεί συνήθως αρμοδιότητα των αρχών τοπικής αυτοδιοίκησης, οι ενημερωτικές εκστρατείες διεξήχθησαν συχνά και αυτές σε τοπικό επίπεδο. Για τον λόγο αυτό, τα μέτρα και τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν ποικίλλουν σε μεγάλο βαθμό, ακόμα και μέσα στο ίδιο κράτος

μέλος. Λόγω του τοπικού χαρακτήρα των ενημερωτικών εκστρατειών, είναι δύσκολο να εκτιμηθεί πλήρως το πεδίο εφαρμογής τους.

Σύμφωνα με το άρθρο 11 της οδηγίας, το κράτος μέλος πρέπει να ενημερώνει εγκαίρως και καταλλήλως τους εκλογείς και εκλόγιμους αλλοδαπούς σχετικά με τις προϋποθέσεις και τις λεπτομέρειες άσκησης του δικαιώματος του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι στο εν λόγω κράτος μέλος.

Όσον αφορά την έννοια της "κατάλληλης" ενημέρωσης, η Επιτροπή έχει επανειλημμένα δηλώσει ότι η μόνη υποχρέωση που βαρύνει τα κράτη μέλη είναι να ενημερώνουν καταλλήλως τους κατοίκους τους, ενώ η επιλογή του τρόπου διεξαγωγής αυτής της ενημέρωσης εναπόκειται στη διακριτική τους ευχέρεια.¹⁷ Η διακριτική ευχέρεια που δίνεται στα κράτη μέλη είναι πολύ ευρεία, αλλά οπωσδήποτε η πληροφόρηση πρέπει να παρέχεται λαμβάνοντας πλήρως υπόψη τους σκοπούς του άρθρου και σύμφωνα με τους καθοριζόμενους στόχους της οδηγίας.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι τα κράτη μέλη πρέπει να ενημερώνουν ειδικότερα τους πολίτες της Ένωσης που διαμένουν στο έδαφός τους σχετικά με τις προϋποθέσεις και τις λεπτομέρειες άσκησης των εκλογικών τους δικαιωμάτων. Αυτό σημαίνει ότι ένα κράτος μέλος δεν πληροί την υποχρέωση που απορρέει από το άρθρο 11 απλώς παρέχοντας τις πληροφορίες που παρέχει στους υπηκόους του υπό κανονικές συνθήκες. Η συγκεκριμένη ενημέρωση συνεπώς πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στις ειδικές απαιτήσεις ενημέρωσης των συγκεκριμένων εκλογέων.

Η Επιτροπή θεωρεί επίσης ότι, κατά την αξιολόγηση της κανονικής εφαρμογής της συνθήκης, πρέπει να ληφθούν υπόψη τα πρακτικά αποτελέσματα της παροχής πληροφόρησης και οι επιπτώσεις της στη συμμετοχή πολιτών της Ένωσης στις δημοτικές/κοινοτικές εκλογές. Ως προς αυτό πλέον κατάλληλη μέθοδος είναι η εξέταση ανά περίπτωση, παρά ο καθορισμός γενικών κριτηρίων ή κατώτατων ορίων συμμετοχής.

Η Επιτροπή χαιρετίζει το γεγονός ότι 9 κράτη μέλη ανέφεραν ότι τουλάχιστον μερικές από τις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης απέστειλαν ενημερωτικό υλικό απευθείας στους δυνάμει εκλογείς (Βέλγιο, Γερμανία, Ισπανία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Αυστρία, Φινλανδία και Σουηδία). Η Επιτροπή έχει πεποίθηση στην αποτελεσματικότητα αυτής της μορφής πληροφόρησης. Ας σημειωθεί ότι τα δύο κράτη μέλη με το χαμηλότερο ποσοστό εγγραφής πολιτών της Ένωσης στους εκλογικούς καταλόγους, η Ελλάδα και η Πορτογαλία, δεν κάνουν καμία μνεία στη χρήση προσωπικών επιστολών κατά τις τοπικές εκστρατείες. Η έλλειψη προσωπικής επαφής μπορεί να αποτελεί ένα από τους λόγους χαμηλού ποσοστού εγγραφής.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι τα κράτη μέλη στα οποία σημειώθηκε χαμηλό ποσοστό εγγραφής θα πρέπει να θέσουν σε εφαρμογή μέτρα ειδικής ενημέρωσης, μεταξύ των οποίων και την αποστολή προσωπικής πληροφόρησης με το ταχυδρομείο, ή την παροχή του κατάλληλου ενημερωτικού υλικού όταν οι εν λόγω πολίτες έχουν επαφές με τις αρχές της τοπικής αυτοδιοίκησης.

¹⁷

Η Επιτροπή υπογράμμισε αυτό για τελευταία φορά στην ανακοίνωση για την εφαρμογή της οδηγίας 93/109/EK (COM(2000)843 τελικό.) Η οδηγία αυτή περιλαμβάνει όμοια διάταξη με το άρθρο 11 της οδηγίας, και η Επιτροπή θεωρεί ότι θα πρέπει να τύχουν ανάλογης ερμηνείας.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι το πολύ χαμηλό ποσοστό συμμετοχής, πολύ χαμηλότερο από τον μέσο όρο της Ένωσης, αποτελεί ένδειξη μη κατάλληλης παροχής πληροφόρησης και θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα να θεωρηθεί το εν λόγω κράτος μέλος υπόλογο για τη μη ορθή εφαρμογή του άρθρου 11 της οδηγίας, γεγονός που μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο της διαδικασίας του άρθρου 226 της συνθήκης ΕΚ.

Όταν ερωτήθηκαν μέσω του ερωτηματολογίου, όλα τα κράτη μέλη είχαν την άποψη ότι οι ενημερωτικές τους εκστρατείες ήταν επαρκείς και κατάλληλες.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ: ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟ ΕΚΛΟΓΙΚΟ ΣΩΜΑ

9. ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟ ΕΚΛΟΓΙΚΟ ΣΩΜΑ

Με το άρθρο 13 της οδηγίας η Επιτροπή καλείται να εκτιμήσει κατά πόσο έχουν επέλθει αλλαγές στο εκλογικό σώμα από την έναρξη ισχύος της οδηγίας. Όταν εξεδόθη η οδηγία, η Επιτροπή προέβη σε δήλωση στα πρακτικά σχετικά με το άρθρο 13, ότι θα δώσει ιδιαίτερη προσοχή στις εξελίξεις του εκλογικού σώματος μετά την έναρξη ισχύος της οδηγίας, οι οποίες θα μπορούσαν να δημιουργήσουν ειδικά προβλήματα σε ορισμένα κράτη μέλη. Το Συμβούλιο έλαβε υπόψη του την εν λόγω δήλωση σε δική του δήλωση που συμπεριελήφθη στα πρακτικά.

Εξάλλου, η ελληνική αντιπροσωπεία προέβη στην ακόλουθη δήλωση στα πρακτικά: Λόγω της γεωγραφικής της θέσης, η Ελλάδα αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην έκθεση που θα καταρτίσει η Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 13. Αναμένει ότι η Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη τις αλλαγές του εκλογικού σώματος στα κράτη μέλη, θα αποτιμήσει τα ειδικά προβλήματα που μπορεί να αντιμετωπίσουν τα εν λόγω κράτη μέλη μετά την έναρξη ισχύος της οδηγίας.

Το ερωτηματολόγιο που απεστάλη στα κράτη μέλη περιελάμβανε ειδική ερώτηση σχετικά με αλλαγές του εκλογικού σώματος. Οι απαντήσεις παρατίθενται στο Παράρτημα 4 της παρούσας έκθεσης.

Δώδεκα από τα 13 κράτη μέλη που απάντησαν θεωρούν ότι, γενικά, δεν σημειώθηκαν σημαντικές αλλαγές στο εκλογικό σώμα. Όπως αναφέρουν οι γερμανικές αρχές, επειδή ο αριθμός των αλλοδαπών εκλογέων ποικίλλει εξαιρετικά, τόσο σε τοπικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο, η έναρξη ισχύος της οδηγίας είχε πολύ διαφορετική επίπτωση στους διάφορους δήμους ή κοινότητες.

Αυτό επιβεβαιώνεται από τις πληροφορίες που προέρχονται από τους 10 δήμους/κοινότητες από κάθε κράτος μέλος: παρατηρείται ότι σε τοπικό επίπεδο οι αλλαγές στο εκλογικό σώμα μπορούν να θεωρηθούν σημαντικές.

Για παράδειγμα, στο Βέλγιο, αν γίνει σύγκριση με τις προηγούμενες τοπικές εκλογές, παρατηρείται αύξηση του εκλογικού σώματος μεταξύ 2-20%, κατά μέσο όρο 9,7%, σε δέκα δήμους/κοινότητες - που μπορεί να θεωρηθεί μάλλον υψηλή. Σε σύγκριση των δύο τελευταίων εκλογών στην Ισπανία, η αύξηση του εκλογικού σώματος σε δέκα δήμους/κοινότητες ήταν μεταξύ 21– 35%, και κατά μέσο όρο 29,3%, που καταδεικνύει ότι σε τοπικό επίπεδο οι αλλαγές στο εκλογικό σώμα υπήρξαν πραγματικά σημαντικές.

Βάσει των πληροφοριών για το εκλογικό σώμα των δέκα τοπικών συμβουλίων της Ιρλανδίας με τους περισσότερους αλλοδαπούς στο εκλογικό σώμα (έτη 1991–1999), μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι, σε τοπικό επίπεδο, η αύξηση στο εκλογικό σώμα αλλοδαπών ήταν σημαντικά μεγαλύτερη από την αύξηση του εκλογικού σώματος γενικά: το εκλογικό σώμα γενικά αυξήθηκε σε ποσοστό μεταξύ 0,6%-20,1 %, και κατά μέσο όρο 10,8%, ενώ οι αλλοδαποί εγγεγραμμένοι αυξήθηκαν κατά 23,8– 58,7%, και κατά μέσο όρο 45,5%. Αν και οι αλλοδαποί μπορούν να ψηφίζουν στην Ιρλανδία ήδη από το 1963, σημειώθηκε σε τοπικό επίπεδο σημαντική αύξηση στον

αριθμό των εγγεγραμμένων αλλοδαπών εκλογέων κατά την περίοδο της εφαρμογής της οδηγίας. Αυτό μπορεί να οφείλεται στις ειδικές ενημερωτικές εκστρατείες.

Εντούτοις, τα αποτελέσματα ήταν διαφορετικά στις Κάτω Χώρες, όπου επίσης οι πολίτες της Ένωσης είχαν δικαίωμα να συμμετέχουν στις εκλογές πριν από την οδηγία, αν και υπό κάπως διαφορετικές προϋποθέσεις. Σε δέκα δήμους/κοινότητες, η αύξηση του εκλογικού σώματος (1994 και 1998) κυμάνθηκε σημαντικά μεταξύ 0-11%, και κατά μέσο όρο 2,5%, που δεν αποτελεί σημαντικό ποσοστό.

Βέβαια, δεν υπάρχει τρόπος για να γνωρίζει κανείς εκ του ασφαλούς, σε ποιο βαθμό η τοπική αύξηση του εκλογικού σώματος στα ανωτέρω παραδείγματα οφείλεται τελικά στη χορήγηση του δικαιώματος της άσκησης των εκλογικών δικαιωμάτων στους αλλοδαπούς πολίτες της Ένωσης.

Η Ισπανία ήταν το μόνο κράτος μέλος που ανέφερε ότι υπήρξε σημαντική αύξηση (6%) του εκλογικού σώματος, που εν μέρει οφείλεται στην κατά 93% αύξηση των εγγεγραμμένων αλλοδαπών εκλογέων. Εντούτοις, ακόμα και στην Ισπανία, δεν σημειώθηκαν συγκεκριμένα προβλήματα λόγω της εξέλιξης του εκλογικού σώματος.

Μπορεί έτσι να συναχθεί ότι στα κράτη μέλη δεν προέκυψαν ειδικά προβλήματα σε σχέση με ενδεχόμενη αύξηση του εκλογικού σώματος. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή δεν θεωρεί ότι είναι αναγκαίο να προταθούν τροποποιήσεις ως προς το θέμα αυτό.

10. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όσον αφορά τη νομική εφαρμογή, όλα τα κράτη μέλη έχουν μεταφέρει την οδηγία και υπάρχουν μερικά μόνο προβλήματα μη συμμόρφωσης. Έτσι, η εφαρμογή της οδηγίας αποτελεί επιτυχή νομική βάση για να επεκταθεί το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι σε δημοτικές/κοινοτικές εκλογές και να καλύψει άλλα 4 εκατ. νέους πολίτες της Ένωσης. Η νομική εφαρμογή μπορεί να θεωρηθεί επιτυχής και δεν απαιτεί αλλαγές στην οδηγία. Αυτό επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι ο αριθμός των καταγγελιών σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας είναι μικρός.

Η εφαρμογή στην πράξη δεν υπήρξε τόσο επιτυχής εφόσον η αναλογία αλλοδαπών υπηκόων της Ένωσης που έχουν εγγραφεί στους εκλογικούς καταλόγους στο κράτος μέλος κατοικίας τους είναι γενικά μάλλον μικρή στα δεκατρία κράτη μέλη που καλύπτει η έκθεση. Η Επιτροπή ανησυχεί ειδικότερα για την κατάσταση στην Ελλάδα και την Πορτογαλία. Δεν θεωρεί εντούτοις ότι χρειάζονται νομοθετικά μέτρα, αλλά βελτιώσεις μπορούν να επιτευχθούν αν η οδηγία εφαρμοστεί κατά τρόπον ορθό και αποτελεσματικό, ειδικότερα όσον αφορά τις κατάλληλες και επαρκείς ενημερωτικές εκστρατείες. Για να ενισχυθεί η ευαισθητοποίηση των αλλοδαπών πολιτών της Ένωσης σε ότι αφορά τα εκλογικά τους δικαιώματα, η Επιτροπή συνιστά την ταχυδρομική αποστολή ατομικών επιστολών με πληροφοριακό περιεχόμενο ή την παροχή των κατάλληλων πληροφοριών στους πολίτες της Ένωσης οποτεδήποτε αυτοί έχουν επαφές με τις αρχές της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Τρίτον, μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι δεν έχουν προκύψει συγκεκριμένα προβλήματα στα κράτη μέλη λόγω της ελαφράς αύξησης του εκλογικού σώματος. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή δεν το θεωρεί αναγκαίο να προβεί σε πρόταση αλλαγών σχετικά με το θέμα αυτό.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: Εθνικά μέτρα εφαρμογής

Κράτος μέλος	Εθνικά μέτρα εφαρμογής που ανακοινώθηκαν στην Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 14	Ημερομηνία θέσπισης
Βέλγιο	Loi du 27 janvier 1999 modifiant la loi du 19 octobre 1921 organique des élections provinciales, la nouvelle loi communale et la loi électorale communale, et portant exécution de la directive du Conseil de l'Union européenne n° 94/80/CE du 19 décembre 1994.	27 Ιανουαρίου 1999
Δανία	Lov nr. 208 af 29/03/95	29 Μαρτίου 1995
Γερμανία Βάδη-Βυρτεμβέργη	1. Gesetz über die Teilnahme von Unionsbürgern an kommunalen Wahlen und Abstimmungen vom 13. November 1995 (GBl. S. 761) 2: Verordnung des Innenministeriums zur Änderung der Kommunalwahlordnung vom 27. November 1995 (GBl. S. 784).	13 Νοεμβρίου 1995
Βαυαρία	1. Gemeinde- und Landkreiswahlgesetz 2. Gemeinde- und Landkreiswahlordnung	26 Ιουνίου 1995
Βερολίνο	1. Gesetz über die Wahlen zum Abgeordnetenhaus und zu den Bezirksverordnetenversammlungen (Landeswahlgesetz) vom 25. September 1987 (GVBl. S. 2370), zuletzt geändert durch das Gesetz vom 3. Juli 1995 (GVBl. S. 400). 2. Wahlordnung für die Wahlen zum Abgeordnetenhaus und zu der Bezirksverordnetenversammlungen (Landeswahlordnung) vom 8. Februar 1988 (GVBl. S. 373), zuletzt geändert durch Verordnung vom 10. August 1995 (GVBl. S. 540).	--
Βρανδεμβούργο	1. Gesetz zur Änderung des Brandenburgischen Kommunalwahlgesetzes zur Umsetzung der Richtlinie 94/80/EG des Rates vom 19. Dezember 1994, und zur Änderung des Landesbeamtengesetzes vom 14. Dezember 1995 (GVBl. I S. 274) und die Verordnung zur Änderung der Brandenburgischen Kommunalwahlverordnung vom 18. Dezember 1995 (GVBl. I S. 738).	14 Δεκεμβρίου 1995

Βρέμη	Gesetz zur Umsetzung der Richtlinie des Rates 94/80/EG vom 19. Dezember 1994 und 96/30/EG vom 13. Mai 1996 über die Einzelheiten der Ausübung des aktiven und passiven Wahlrechts bei den Kommunalwahlen für Unionsbürger mit Wohnsitz in einem Mitgliedstaat, dessen Staatsangehörigkeit sie nicht besitzen vom 1. Oktober 1996 (Brem. GBl. S. 303, 319).	1 Οκτωβρίου 1996
Αμβούργο	Gesetz vom 5. Dezember 1995 (Hamburgisches Gesetz- und Verordnungsblatt S. 353).	5 Δεκεμβρίου 1995
Έσσεν	1. Gesetz zur Einführung des Kommunalwahlrechts für Unionsbürgerinnen und Unionsbürger vom 12. September 1995 (GVBl.1 S. 462) 2. Vierte Verordnung zur Änderung der Kommunalwahlordnung vom 8. November 1995 (GVBl. 1 S. 522).	12 Σεπτεμβρίου 1995 8 Νοεμβρίου 1995
Μεκλενμπούργη-Φορπομερν	1. Erstes Gesetz zur Änderung wahlrechtlicher Vorschriften (1. WRÄndG) vom 18. Dezember 1995 (GVBl. M-V S. 651) – ändert Kommunalwahlgesetz für das Land Mecklenburg-Vorpommern vom 26. November 1993 (GVBl. M-V S.938), 2. Gesetz zur Änderung Kommunalverfassungsrechtlicher Vorschriften und zur Einführung der direkten Wahl der Bürgermeister und Landräte vom 26. November 1997 (GVOB1 M-V S. 694), 3. Erste Verordnung zur Änderung der Kommunalwahlordnung (1. KWO-ÄVO) vom 20. Dezember 1995 (GVOBl. M-V S. 675) – ändert Kommunalwahlordnung für das Land Mecklenburg-Vorpommern vom 25. Januar 1994 (GVOBl. M-V S. 33).	18 Δεκεμβρίου 1995 20 Δεκεμβρίου 1995 26 Νοεμβρίου 1997
Κάτω Σαξονία	Gesetz zur Einführung des aktiven und passiven Wahlrechts bei den Kommunalwahlen für nichtdeutsche Staatsangehörige von Mitgliedstaaten der Europäischen Union und zur Herabsetzung der Altersgrenze für das aktive Wahlrecht bei Kommunalwahlen vom 20. November 1995.	20 Νοεμβρίου 1995
Βόρεια Ρηνανία-Βεστφαλία	1. Gesetz zur Einführung des Kommunalwahlrechts für Unionsbürger/innen vom 12. Dezember 1995 (GV. NW. S. 1198) 2. Verordnung zur Änderung der Kommunalwahlordnung vom 19. Dezember 1995 (GV.NW.S.1262);	12 Δεκεμβρίου 1995 19 Δεκεμβρίου 1995

Ρηνανία-Παλατινάρ	1. 33. Landesgesetz zur Änderung der Verfassung für Rheinland-Pfalz vom 12. Oktober 1995 (GVBl. S. 405), 2. Zweite Landesgesetz zur Änderung kommunalrechtlicher Vorschriften vom 22. Dezember 1995 (GVBl. S. 521), 3. Fünfte Landesverordnung zur Änderung der Kommunalwahlordnung vom 22. Dezember 1995 (GVBl. S. 27).	12 Οκτωβρίου 1995 22 Δεκεμβρίου 1995
Σάαρλαντ	1. Gesetz zur Änderung des Kommunalwahlrechts vom 27. September 1995 (Amtsbl. S. 990) 2. Verordnung zur Änderung der Kommunalwahlordnung vom 6. Oktober 1995 (Amtsbl. S. 1010).	27 Σεπτεμβρίου 1995 6 Οκτωβρίου 1995
Σαξονία	1. Gemeindeordnung für den Freistaat Sachsen – SächsGemO vom 21.04 1993 (SächsGVBl. S. 310,445), zuletzt geändert durch Gesetz vom 10.12.1998 (SächsGVBl. S. 662); 2. Landkreisordnung für den Freistaat Sachsen – SächsLKrO vom 19.07.1993 (SächsGVBl. S. 577), zuletzt geändert durch Gesetz vom 20.02.1997 (SächsGVBl. S. 105); 3. Gesetz über die Kommunalwahlen im Freistaat Sachsen (Kommunalwahlgesetz - KomWG) vom 18.10.1993 (SächsGVBl. S. 937), zuletzt geändert durch Gesetz vom 10.12.1998 (SächsGVBl. S. 604); 4. Verordnung des Sächsischen Staatsministeriums des Innern zur Durchführung des Gesetzes über die Kommunalwahlen im Freistaat Sachsen (Kommunalwahlordnung - KomWO) vom 13.12.1993 (SächsGVBl. 1994, S. 21), zuletzt geändert durch Verordnung vom 10.02.1999 (SächsGVBl. S. 62).	20 Φεβρουαρίου 1997 10 Οκτωβρίου 1998 10 Δεκεμβρίου 1998 10 Φεβρουαρίου 1999
Σαξονία-Άνχαλτ	1. Gesetz über das Kommunalwahlrecht für nichtdeutsche Unionsbürger vom 6.11.1995 (GVBl. S. 314), 2. Zweite Verordnung zur Änderung der Kommunalwahlordnung für das Land Sachsen-Anhalt vom 5.12.1995 (GVBl. S. 383) 3. Gesetz vom 25. Juli 1997 zur Herabsenkung des Wahlalters zur aktiven Teilnahme an Kommunalwahlen.	6 Νοεμβρίου 1995 5 Δεκεμβρίου 1995 25 Ιουλίου 1997

Σλεσβιγκ-Χόλσταϊν	1. Gesetz zur Änderung des Gemeinde- und Kreiswahlgesetzes vom 8. Dezember 1995 (GVOBl. Schl.-H. S. 480), 2. Landesverordnung zur Änderung der Gemeinde- und Kreiswahlordnung vom 22. Dezember 1995 (GVOBl. Schl.-H. 1996 S. 19). 3. Gesetz über die Wahlen in den Gemeinden und Kreisen in Schleswig-Holstein (Gemeinde- und Kreiswahlgesetz –GKWG-) in der Fassung vom 19.03.1997 (GVBl.SH S. 152) 4. Landesverordnung über die Wahlen in den Gemeinden und Kreisen in Schleswig-Holstein (Gemeinde- und Kreiswahlordnung – GKWO) vom 19. März 1997 (GVOBl. Schl.-H. S. 167).	8 Δεκεμβρίου 1995 22 Δεκεμβρίου 1995 19 March 1997
Θουριγγία	1. Thüringer Gesetz über die Wahlen in den Landkreisen und Gemeinden (Thüringer Kommunalwahlgesetz – ThürKWG) vom 16. August 1993 (GVBl. S. 530), geändert durch das Gesetz vom 25. März 1994 (GVBl. S. 358) 2. Zweite Verordnung zur Änderung der Kommunalwahlordnung vom 12. Dezember 1995 (GVBl. S. 420).	12 Δεκεμβρίου 1995
Ελλάδα	Προεδρικό Διάταγμα υπ' αριθ. 164, Τροποποίηση του Π. Δ/τος 133/1997 «Άσκηση του δικαιώματος του εκλέγειν και εκλέγεσθαι κατά τις Δημοτικές και Κοινοτικές εκλογές από πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που κατοικούν στην Ελλάδα και δεν είναι Έλληνες πολίτες, σε συμμόρφωση προς την 94/80/EΚ Οδηγία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (L 368 της 31.12.1994, σελ. 38) (Α'121)», ΦΕΚ Α' 145 της 8ης Ιουλίου 1997.	8 Ιουλίου 1997
Ισπανία	Ley Orgánica número 1/97 de 30/05/1997, de modificación de la Ley Orgánica del Régimen Electoral General para la transposición de la Directiva 94/80/CE, de Elecciones Municipales, Boletín Oficial del Estado número 130 de 31/05/1997 Página 16828 (Marginal 11653)	30 Μαΐου 1997
Γαλλία	Loi organique n° 98/404 du 25/05/1998 déterminant les conditions d'application de l'article 88-3 de la Constitution relatif à l'exercice par les citoyens de l'Union européenne résidant en France, autres que les ressortissants français, du droit de vote et d'éligibilité aux élections municipales, et portant transposition de la directive 94/80/CE du 19/12/1994, Journal Officiel du 26/05/1998 Page 7975	25 Μαΐου 1998
Ιρλανδία	The Local Elections Regulations, 1995, Statutory Instruments number 297 of 1995	1995

Ιταλία	Decreto legislativo del 12/04/1996 n. 197, attuazione della direttiva 94/80/CE concernente le modalità di esercizio del diritto di voto e di eleggibilità alle elezioni comunali per i cittadini dell'Unione europea che risiedono in uno Stato membro di cui non hanno la cittadinanza, Gazzetta Ufficiale - Serie generale - del 15/04/1996 n. 88 pag. 7	12 Απριλίου 1996
Λουξεμβούργο	1. Loi du 28/09/1995 fixant les modalités de participation aux élections communales des citoyens non luxembourgeois de l'Union Européenne et modifiant 1) la loi électorale modifiée du 31/07/1924 2) la loi communale modifiée du 13/12/1988, Mémorial Grand-Ducal A Numéro 101 du 28/12/1995 Page 2551 2. Loi du 28/12/1995 modifiant la loi communale du 13/12/1988, Mémorial Grand-Ducal A Numéro 101 du 28/12/1995 Page 2553	28 Σεπτεμβρίου 1995 28 Δεκεμβρίου 1995
Κάτω Χώρες	Wet van 03/07/1996, houdende wijziging van de Kieswet en de Gemeentewet ter uitvoering van richtlijn nr. 94/80/EG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 19/12/1994 tot vaststelling van de wijze van uitoefening van het actieve en passieve kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen ten behoeve van burgers van de Unie die verblijven in een Lid-Staat waarvan zij de nationaliteit niet bezitten, Staatsblad nummer 392 van 16/07/1996 bladzijde 1	3 Ιουλίου 1996
Αυστρία Μπούργκενλαντ	1. Landesverfassungsgesetz vom 17/4/1997, mit dem die Burgenländische Gemeindeordnung geändert wird (Gemeindeordnungsnovelle 1997) 2. Gesetz vom 17/4/1997, mit dem die Gemeindewahlordnung 1992 geändert wird (Gemeindewahlordnungsnovelle 1997) 3. Landesverfassungsgesetz vom 17/4/1997, mit dem das Eisenstädter Stadtrecht geändert wird (Eisenstädter Stadtrechtsnovelle 1997) 4. Landesverfassungsgesetz vom 17/4/1997, mit dem das Ruster Stadtrecht geändert wird (Ruster Stadtrechtsnovelle 1997)	17 Απριλίου 1997

Καρνθία	1. Allgemeine Gemeindeordnung 1993 - AGO, LGBL. 1993/77 (Änderung zur Umsetzung der Richtlinien: LGBL. 1996/21); 2. Klagenfurter Stadtrecht 1993 - K-KStR, LGBL. 1993/112 (Änderung zur Umsetzung der Richtlinien: LGBL. 1996/23); 3. Villacher Stadtrecht 1993 - K-VStR, LGBL. 1993/118 (Änderung zur Umsetzung der Richtlinien: LGBL. 1996/22); 4. Gemeinderats- und Bürgermeisterwahlordnung - K-GBWO, LGBL. 1991/9 (Änderung zur Umsetzung der Richtlinien: LGBL. 1996/20); 5. Landesverfassungsgesetz über die Direktwahl der Bürgermeister - K-BDW-VG, LGBL. 1994/74 (Änderung zur Umsetzung der Richtlinien: LGBL. 1996/19). 6. Gesetz vom 3/12/1999 mit dem die Gemeinderats- und Bürgermeisterwahlordnung geändert wird	14 Δεκεμβρίου 1995
Νότιος Αυστρία	1. NÖ Gemeindeordnung 1973 – NÖ GO 1973, LGBL. 1000-0 (letzte Änderung: LGBL. 1000-9); 2. NÖ Gemeinderatswahlordnung 1994 - NÖ GROW 1994, LGBL. 0350-0 (letzte Änderung: LGBL. 0350-1); 3. NÖ Landesbürgerevidenzengesetz, LGBL. 0050-0 (letzte Änderung: LGBL. 0050-2).	7 Οκτωβρίου 1999
Βόρειος Αυστρία	Gesetz zur Änderung des Brandenburgischen Kommunalwahlgesetzes zur Umsetzung der Richtlinie 94/80/EG des Rates vom 19. Dezember 1994, und zur Änderung des Landesbeamtenengesetzes vom 14. Dezember 1996 (GVBl. I S. 274) und die Verordnung zur Änderung der Brandenburgischen Kommunalwahlverordnung vom 18. Dezember 1995 (GVBl. I S. 738).	4 Ιουλίου 1996
Σαλτσμπουργκ	1. Salzburger Gemeindewahlordnung 1974 letzte Änderung LGBL. Nr. 1997/79 2. Salzburger Gemeindeordnung 1994, letzte Änderung LGBI Nr. 1997/38 3. Salzburger Stadtrecht 1966, letzte Änderung LGBL. Nr. 1997/16.	--

Στάιερμαρκ	1. Gemeindewahlordnung 1960, LGBL 1960/6 (Änderung zur Umsetzung der Richtlinien: LGBL 1997/43 - GWO); 2. Gemeindewahlordnung Graz 1992, LGBL 1992/42 (Änderung zur Umsetzung der Richtlinien: LGBL 1997/44 – GWO-G); 3. Gemeindeordnung 1967, LGBL 1967/115 (Änderung zur Umsetzung der Richtlinien: LGBL 1997/4); 4. Statut der Landeshauptstadt Graz, LGBL 1967/130 (Änderung zur Umsetzung der Richtlinien: LGBL 1997/42).	30 Ιουνίου 1997
Τυρόλο	1. Tiroler Gemeindewahlordnung 1994 (TGWO 1994), LGBL 1994/88 (letzte Änderung: LGBL 1995/94); 2. Innsbrucker Wahlordnung 1975 (IWO 1975), LGBL 1975/54 (letzte Änderung: LGBL 1995/95); 3. Tiroler Landesordnung 1989, LGBL 1988/61 (letzte Änderung: LGBL 1995/36).	11 Οκτωβρίου 1995
Βιέννη	1. Wiener Gemeindewahlordnung 1996 (GWO 1996), LGBL 1996/16, idF LGBL 1996/31 2. Wiener Stadtverfassung (WStV), LGBL 1968/28 (Änderung zur Umsetzung der Richtlinien: LGBL 1996/16), idF LGBL 1997/41.	28 Μαρτίου 1996
Φόραλμπεργκ	1. Landesverfassung, LGBL 1984/30 (entsprechende Änderung: LGBL 1997/64); 2. Gemeindewahlgesetz, LGBL 1979/31 (entsprechende Änderung: LGBL 1997/67); 3. Gemeindegesetz, LGBL 1985/40 (entsprechende Änderung: LGBL 1997/69). 4. Wählerkarteigesetz, LGBL 1987/57 (entsprechende Änderung: LGBL 1997/68).	7 Αυγούστου 1997
Πορτογαλία	Lei n° 50/96 de 04/09/1996. Altera a Lei n° 69/78, de 3 de Novembro (Lei do Recenseamento Eleitoral), e o Decreto-Lei n° 701-B/76, de 29 de Setembro (Lei Eleitoral dos Órgãos das Autarquias Locais), Diário da República I Série A n° 205, de 04/09/1996, Página 2946.	4 Σεπτεμβρίου 1996

Φινλανδία	1. Kuntalaki (365/95) 17/03/1995 2. Laki Suomen Hallitusmuodon muuttamisesta (969/95), 17/07/1995 3. Laki Suomen Hallitusmuodon 11 §:n muuttamisesta (1641/95), 22/12/1995 4. Laki kuntalain 10 ja 26 §:n muuttamisesta (1647/95), 22/12/1995 5. Laki kunnallisvaalilain muuttamisesta (1648/95), 22/12/1995 6. Laki neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä (1649/95), 22/12/1995 7. Landskapslag om rösträtt och valbarhet I kommunalval för personer som saknar åländsk hembygdsrätt, 02/05/1997 8. Landskapslag om rösträtt och valbarhet i kommunalval för personer som saknar åländsk hembygdsrätt (63/97) 14/08/1997, Ålands författningssamling	Μεταξύ Μαρτίου 1995 και Αυγούστου 1997 (Νήσοι Åland)
Σουηδία	Vallag utfärdad den 17 april 1997 – SFS 1997 :157	17 Απριλίου 1997
Ηνωμένο Βασίλειο	The Local Government Elections (Changes to the Franchise and Qualification of Members) Regulations 1995	23 Ιουλίου 1995

Παράρτημα 2: Δημοτικές/κοινοτικές εκλογές: Ερωτηματολόγιο

A. Στατιστικά στοιχεία

1. Εθνικά στατιστικά στοιχεία

- 1.1 Συνολικός αριθμός κοινοτικών υπηκόων σε ηλικία ψήφου οι οποίοι κατοικούν στο κράτος μέλος σας και δεν είναι υπήκοοί του
- 1.1.1 Κατανομή ανά κράτος μέλος
- 1.2 Συνολικός αριθμός κοινοτικών υπηκόων οι οποίοι είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους του κράτους μέλους και δεν είναι υπήκοοί του
- 1.2.1 Κατανομή ανά κράτος μέλος
- 1.3 Στην περίπτωση που οι πολίτες της Ένωσης εγγράφονται αυτόματα στους εκλογικούς καταλόγους του κράτους μέλους σας, να αναφερθεί ο αριθμός των μη υπηκόων που ψήφισαν
- 1.3.1 Κατανομή ανά κράτος μέλος
- 1.4 Αριθμός των μη υπηκόων υποψηφίων
- 1.5. Αριθμός των μη υπηκόων που εξελέγησαν

2. Τοπικά στατιστικά στοιχεία

- 2.1 Αναφέρατε τους δέκα (10) δήμους με το υψηλότερο ποσοστό πολιτών της Ένωσης, σε ηλικία ψήφου, οι οποίοι δεν είναι υπήκοοι του κράτους μέλους σας.
- 2.2 Για κάθε ένα από τους εν λόγω δέκα δήμους, αναφέρατε τις πληροφορίες που ζητούνται κατωτέρω για τις τελευταίες δημοτικές εκλογές πριν από τη θέση σε ισχύ της οδηγίας και για τις μεταγενέστερες εκλογές:
- 2.2.1 Συνολικός αριθμός εκλογέων
- 2.2.2 Συνολικός αριθμός ψηφισάντων
- 2.2.3 Αριθμός πολιτών σε ηλικία ψήφου
- 2.2.3.1 Κατανομή ανά κράτος μέλος
- 2.2.4 Αριθμός μη υπηκόων πολιτών της ΕΕ που είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους
- 2.2.4.1. Κατανομή ανά κράτος μέλος
- 2.2.5 Στην περίπτωση που οι πολίτες της Ένωσης εγγράφονται αυτόματα στους εκλογικούς καταλόγους, να αναφερθεί ο αριθμός των μη υπηκόων που ψήφισαν
- 2.2.5.1 Κατανομή ανά κράτος μέλος
- 2.2.6 Αποτελέσματα των εκλογών
- 2.2.7 Αριθμός των μη υπηκόων υποψηφίων
- 2.2.8 Αριθμός των μη υπηκόων υποψηφίων

B. Ποιοτικές πληροφορίες

1. Πληροφόρηση

- 1.1 Αναφέρατε λεπτομερώς τις δράσεις που αναλήφθηκαν για την πληροφόρηση των πολιτών της ΕΕ σχετικά με τα δικαιώματα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι που διαθέτουν και με τον τρόπο άσκησής τους.
- 1.2 Θεωρείτε επαρκή την εν λόγω ενημερωτική εκστρατεία;

2. Η εξέλιξη του εκλογικού σώματος

- 2.1 Η εφαρμογή της οδηγίας 94/80/EK είχε συνέπεια τη σημαντική εξέλιξη του εκλογικού σώματος;
- 2.2 Η εφαρμογή της οδηγίας προκάλεσε μεταβολές στην πολιτική σύνθεση των οργάνων που εξελέγησαν στις εν λόγω δημοτικές εκλογές;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3: Ενημερωτική εκστρατεία

Κράτος μέλος	Περιγραφή της ενημερωτικής εκστρατείας	Αναλογία αλλοδαπών πολιτών της Ένωσης εγγεγραμμένων στους εκλογικούς καταλόγους
Βέλγιο	Δημοσιεύθηκαν αγγελίες στον καθημερινό τύπο. Διανεμήθηκε ευρέως ενημερωτικό φυλλάδιο από όλες τις δημοτικές/κοινοτικές αρχές και τα ταχυδρομικά γραφεία. Το φυλλάδιο απεστάλη στις δημοτικές/κοινοτικές αρχές, ώστε αυτές να το προωθήσουν ατομικά σε όλους τους αλλοδαπούς πολίτες της Ένωσης. Φυλλάδια διανεμήθηκαν επίσης στα Ευρωπαϊκά Σχολεία. Δημιουργήθηκε δικτυακός τόπος στο Διαδίκτυο με θέμα τις εκλογές, και μεταδόθηκαν τηλεοπτικά σποτ από διάφορα κρατικά και περιφερειακά κανάλια.	17,8%
Γερμανία	Όλοι οι εκλογείς που είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους λαμβάνουν ατομική ανακοίνωση των εκλογών περίπου τρεις εβδομάδες πριν από την ημερομηνία διεξαγωγής τους. Το ίδιο ισχύει και για τους αλλοδαπούς εκλογείς που εγγράφονται αυτόματα στους εκλογικούς καταλόγους. Οι δημοτικές/κοινοτικές αρχές ενημερώνουν τους εκλογείς με επίσημη ανακοίνωση. Υπήρξαν επίσης ενημερωτικές εκστρατείες σε τοπικό επίπεδο: Βάδη-Βυρτεμβέργη: Οι δήμοι/κοινότητες διένημαν πολύγλωσσο φυλλάδιο που είχε προετοιμαστεί σε συνεργασία με τον διαμεσολαβητή για τους ξένους. Βαυαρία: Υπήρξε ειδική ανακοίνωση για τις προϋποθέσεις ψήφου. Διανεμήθη ενημερωτικό φυλλάδιο μέσω των σχολείων, των προξενείων, των αρχών, των ενώσεων και των φορέων αστικής ευαισθητοποίησης. Βερολίνο: Απεστάλη επιστολή σε δύο γλώσσες (γερμανική - μητρική γλώσσα) στους αλλοδαπούς εκλογείς. Η εκλογική αρχή πληροφόρησε τα μέσα μαζικής ενημέρωσης με ανακοινώσεις και συνεντεύξεις τύπου καθώς και μέσω του Διαδικτύου.	(όλοι, αυτόματα)

	Βραδεμβούργη: Διανομή φυλλαδίων, Διαδίκτυο. Αμβούργο: Η εκλογική αρχή πληροφόρησε τα μέσα μαζικής ενημέρωσης με ανακοινώσεις τύπου καθώς και με ενημερωτικό φυλλάδιο σε 11 γλώσσες. Έσσεν: Έγινε από τα μαζικά μέσα ενημέρωσης (ραδιόφωνο, τηλεόραση, εφημερίδες, κινηματογράφος, φυλλάδια που απεστάλησαν σε όλους τους εκλογείς, Διαδίκτυο) ευρύτατη εκστρατεία πληροφόρησης σχετικά με τον νέο νόμο για τη συμμετοχή πολιτών. Τυπώθηκε ειδικό φέιγ-βολάν για τους αλλοδαπούς εκλογείς στην αγγλική, ελληνική, ιταλική και ισπανική γλώσσα. Πληροφορίες παρέχονταν και μέσω του Διαδικτύου. Μεκλενμπουργκ-Φορπόμερν: Ανακοινώσεις στην Επίσημη Εφημερίδα και στον τοπικό τύπο. Κάτω Σαξονία: Η εκλογική αρχή ετοίμασε ενημερωτικό φυλλάδιο σε 11 γλώσσες της Ένωσης, το οποίο διατίθετο στα δημοτικά/κοινοτικά καταστήματα, εκλογικούς φορείς και κέντρα τύπου. Αναρτήθηκε επίσης στους πίνακες ανακοινώσεων των δημοσίων κτιρίων. Υπήρξαν ανακοινώσεις τύπου και αντίστοιχος δικτυακός τόπος. Βόρεια Ρηνανία-Βεστφαλία: Ανακοινώσεις τύπου, Διαδίκτυο Ρηνανία-Παλατινάτο: Πληροφορίες διατίθεντο σε γλώσσες της Ένωσης. Οργανώθηκαν διάφορα ενημερωτικά σεμινάρια και δημόσιες συγκεντρώσεις. Σάαρλαντ: Ανακοινώσεις τύπου· το Ausländerbeirat (Συμβούλιο αλλοδαπών) διένειμε πληροφοριακό υλικό. Σαξονία: Ειδική πληροφόρηση για τους αλλοδαπούς εκλογείς (εφόσον η εγγραφή τους στους εκλογικούς καταλόγους είναι υποχρεωτική). Οι δήμοι/κοινότητες έλαβαν αποφάσεις σε τοπικό επίπεδο σχετικά με τις ενημερωτικές εκστρατείες. Σαξονία-Άνχαλτ: Οι δήμοι/κοινότητες έλαβαν αποφάσεις σε τοπικό επίπεδο σχετικά με τις ενημερωτικές εκστρατείες. Σλέσβιγκ-Χόλσταϊν: Ειδική παρατήρηση συμπεριελήφθη στην επίσημη προκήρυξη των εκλογών. Επί πλέον, δημόσιες σχέσεις και ανακοινώσεις τύπου.	
--	--	--

	Θουριγγία: Από τους δήμους/κοινότητες διενεμήθη φυλλάδιο. Ο διαμεσολαβητής για τους ξένους ενημέρωσε τους αλλοδαπούς εκλογείς.	
Ελλάδα	Οι δημοτικές/τοπικές αρχές ενημέρωσαν τους εκλογείς μέσω του τοπικού τύπου και του ραδιοφώνου σχετικά με τις διαδικασίες εγγραφής στους εκλογικούς καταλόγους. Τυπώθηκαν ενημερωτικά φυλλάδια στην αγγλική, γερμανική, γαλλική και ελληνική γλώσσα και διανεμήθηκαν μέσω πρεσβειών, πολιτιστικών ιδρυμάτων και δήμων/κοινοτήτων. Ειδικές τηλεφωνικές συνδέσεις ενημέρωναν τους εκλογείς.	9,5%
Ισπανία	Το υπουργείο εσωτερικών διεξήγε πανεθνική ενημερωτική εκστρατεία που άρχισε τον Ιανουάριο 1999 και συνίστατο σε διαφημιστικά σπότ στην τηλεόραση (στα δημόσια και τα ιδιωτικά κανάλια) και το ραδιόφωνο, και διανομή φυλλαδίων στην ισπανική, αγγλική, γαλλική και γερμανική γλώσσα. Οι κεντρικές εκλογικές υπηρεσίες ετοίμασαν έγγραφα προς χρήση από τους δήμους/κοινότητες για να διευκολυνθεί η εγγραφή στους εκλογικούς καταλόγους. Πολλοί δήμοι/κοινότητες διοργάνωσαν τις δικές τους ενημερωτικές εκστρατείες. Τον Φεβρουάριο 1999 εστάλη σε όλους τους πολίτες της Ένωσης ατομική επιστολή που τους πληροφορούσε για την υποχρέωσή τους να εγγραφούν στους εκλογικούς καταλόγους. Στην επιστολή περιλαμβανόταν δελτίο απάντησης που μπορούσε να επιστραφεί ατελώς. Άνοιξε ειδική τηλεφωνική γραμμή ενημέρωσης. Διεξήχθη ειδική εκστρατεία από τα διάφορα ΜΜΕ όταν άνοιξαν οι εκλογικοί κατάλογοι για να ενημερώσουν τους εκλογείς σχετικά με το δικαίωμα εγγραφής τους σε αυτούς.	24,4%
Ιρλανδία	Το φθινόπωρο 1998 εστάλη σε όλα τα νοικοκυριά ενημερωτικό δελτίο, στο οποίο τονιζόταν το εκλογικό δικαίωμα όλων των πολιτών της Ένωσης που κατοικούσαν στην Ιρλανδία. Το ίδιο δελτίο εστάλη και σε όλους τους νέους πολίτες της Ένωσης γνωστούς στις δημοτικές/κοινοτικές αρχές. Η εκστρατεία από τον εθνικό τύπο για την απογραφή 1999/2000 υπογράμμιζε ότι τα στοιχεία της απογραφής θα χρησιμοποιηθούν για τις τοπικές εκλογές. Με ανακοινώσεις ως συμπλήρωμα στις εφημερίδες της χώρας προβλήθηκε το εκλογικό δικαίωμα στις τοπικές εκλογές για τους πολίτες της Κοινότητας που διαμένουν στη χώρα .	52,8%
Ιταλία	Η κεντρική κυβέρνηση διένειμε φυλλάδια με κάθε νομικό και τεχνικό τρόπο, και οι δήμοι/κοινότητες απέστειλαν επιστολή σε όλους του αλλοδαπούς εκλογείς της περιοχής τους καλώντας τους να εγγραφούν στους εκλογικούς καταλόγους	19,2%
Λουξεμβούργο	Η κυβέρνηση εξέδωσε φυλλάδιο για τους αλλοδαπούς εκλογείς. Σε τοπικό επίπεδο υπήρξαν διάφορες ενημερωτικές εκστρατείες: σε μερικούς δήμους/κοινότητες, οι τοπικές αρχές επισκέφτηκαν ατομικά τους αλλοδαπούς κατοίκους οργανώθηκαν πληροφοριακές συγκεντρώσεις σε καφενεία, απεστάλησαν ατομικές	12,4%

	επιστολές σε δυνάμει εκλογείς στη μητρική τους γλώσσα, διανεμήθη συμπληρωμένο έντυπο εγγραφής που έπρεπε μόνο να υπογραφεί και να επιστραφεί, οι κρατικές υπηρεσίες είχαν ειδικό ενημερωτικό γραφείο ανοικτό έως αργά, δημοσιεύθηκαν ανακοινώσεις στον τοπικό τύπο.	
Κάτω Χώρες	Οι δήμοι/κοινότητες δημοσίευσαν ανακοινώσεις και τύπωσαν ειδικές εκλογικές εφημερίδες σε διάφορες γλώσσες σχετικά με τα εκλογικά δικαιώματα των αλλοδαπών εκλογέων. Απεστάλη επιστολή σε όλα τα πολιτικά κόμματα που εφιστούσε την προσοχή τους στις προϋποθέσεις του εκλέγεσθαι των αλλοδαπών. Ανακοινώσεις, έντυπα και διαφημίσεις στην τηλεόραση και το ραδιόφωνο με θέμα τις δημοτικές/κοινοτικές εκλογές γενικά. Το υπουργείο εσωτερικών δένειμε φυλλάδια και εγκατέστησε ειδική τηλεφωνική σύνδεση για την ενημέρωση των ενδιαφερομένων.	(όλοι, αυτόματα)
Αυστρία	Μέσω εγκυκλίου (Wahlerlass) οι δημοτικές/κοινοτικές αρχές ενημέρωσαν τους πολίτες. Οι δημοτικές/κοινοτικές αρχές δημοσίευσαν ανακοινώσεις, και έκανα ευρεία χρήση του τοπικού τύπου, της τηλεόρασης και του ραδιοφώνου. Διανεμήθησαν επίσης φυλλάδια και έγιναν ατομικές συναντήσεις με τους αλλοδαπούς πολίτες (η αίτηση εγγραφής τους απεστάλη ταχυδρομικώς).	54,2%
Πορτογαλία	Στις εκλογές του 1997, έγινε χρήση τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών σποτ, ανακοινώσεων στις εφημερίδες, και το υπουργείο τύπωσε φυλλάδια και αφίσες σε διάφορες γλώσσες που διανεμήθησαν από οργανώσεις στις οποίες συγχάζουν δυνάμει εκλογείς. Στις εκλογές του 2001, οι αρχές τύπωσαν 50.000 αντίτυπα ενός εντύπου με θέμα τα εκλογικά δικαιώματα των ξένων στην Πορτογαλία, τα οποία διανεμήθησαν μέσω των δημοτικών/κοινοτικών αρχών, των πρεσβειών και της υπηρεσίας αλλοδαπών. Δημιουργήθηκαν δικτυακοί τόποι στο Διαδίκτυο για τις δημοτικές/κοινοτικές αρχές και το ευρύ κοινό. Μεταδόθηκαν τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά σποτ σχετικά με την εγγραφή στους εκλογικούς καταλόγους.	9,8%
Φινλανδία	Όλοι οι αλλοδαποί, πολίτες της Ένωσης και μη, έλαβαν ταχυδρομικώς ατομική επιστολή που τους πληροφορούσε σχετικά με τα εκλογικά τους δικαιώματα, τόσο του εκλέγειν όσο και του εκλέγεσθαι. Η επιστολή ήταν συνταγμένη σε τρεις γλώσσες (φινλανδική, σουηδική και αγγλική). Επί πλέον, όλοι οι εκλογείς, Φινλανδοί και αλλοδαποί, έλαβαν ταχυδρομικά την επίσημη ανακοίνωση σχετικά με τα εκλογικά δικαιώματα ("εκλογικό βιβλιάριο").	(όλοι, αυτόματα) (Προσέλευση 30,7%)
Σουηδία	Όλα τα άτομα με δικαίωμα ψήφου έλαβαν με ατομική επιστολή φυλλάδιο με οδηγίες για τις εκλογές. Οι πληροφορίες μεταφράστηκαν σε 14-16 γλώσσες, μεταξύ των οποίων φινλανδικά, αγγλικά, γερμανικά, γαλλικά, ισπανικά. Οι πληροφορίες για το δικαίωμα του εκλέγεσθαι διανεμήθηκαν από τα πολιτικά κόμματα.	(όλοι, αυτόματα) (Προσέλευση 35-

		49% ανάλογα με την ιθαγένεια)
Ηνωμένο Βασίλειο	Η εκλογική επιτροπή είναι αρμόδια για τα προγράμματα ευαισθητοποίησης των εκλογέων. Η επιτροπή εγκαινίασε εκστρατεία ευαισθητοποίησης σχετικά με το δικαίωμα εγγραφής στους εκλογικούς καταλόγους και της συμμετοχής στις προσεχείς τοπικές εκλογές του 2002. Η εκστρατεία απευθύνεται προς όλους τους εκλογείς, ειδικότερα μεταξύ 18 και 24 ετών. Δεν υπάρχει ιδιαίτερη πρόβλεψη για τους πολίτες της ΕΕ.	41,1%

Παράρτημα 4: Εξελίξεις στο εκλογικό σώμα

Κράτος μέλος	Η εφαρμογή της οδηγίας είχε συνέπεια στη σημαντική εξέλιξη του εκλογικού σώματος;	Η εφαρμογή της οδηγίας προκάλεσε μεταβολές στην πολιτική σύνθεση των οργάνων που εξελέγησαν;
Βέλγιο	Σε σύγκριση με τις τελευταίες εθνικές εκλογές το 1999, ο αριθμός των εκλογέων αυξήθηκε κατά 1,2%, ποσοστό που δεν θεωρείται σημαντικό	Δεν υπάρχουν στοιχεία· δεν μπορούν να εξαχθούν γενικά συμπεράσματα· σε ορισμένες μεμονωμένες περιπτώσεις αυτό θα μπορούσε να έχει κάποια συνέπεια.
Γερμανία	Επειδή ο αριθμός των αλλοδαπών εκλογέων ποικίλλει πολύ σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, η επίπτωση διέφερε σε κάθε δήμο/κοινότητα.	Δεν έγιναν γνωστές περιπτώσεις όπου η εφαρμογή της οδηγίας θα μπορούσε να επηρεάσει την πολιτική σύνθεση· εντούτοις, κάτι τέτοιο θα μπορούσε να είναι απόλυτα πιθανό.
Ελλάδα	Καμμία σημαντική αλλαγή.	Δεν υπήρξαν σημαντικές αλλαγές στα πολιτικά όργανα.
Ισπανία	Ναί, υπήρξε σημαντική αύξηση κατά 6% στο εκλογικό σώμα, που οφείλεται εν μέρει στη κατά 93% αύξηση των αλλοδαπών εκλογέων. Σύγκριση μπορεί να γίνει μεταξύ των δανών, σουηδών και ολλανδών υπηκόων που κατοικούν στην Ισπανία, οι οποίοι είχαν δικαίωμα ψήφου και στις προηγούμενες εκλογές (995). Στις ομάδες αυτές η αύξηση του εκλογικού σώματος ήταν 168%-292%.	Δεν υπήρξαν σημαντικές αλλαγές στα πολιτικά όργανα-εξελέγησαν μόνο 4 αλλοδαποί πολίτες.
Ιρλανδία	Επειδή όλοι οι κάτοικοι έχουν δικαίωμα ψήφου από το 1963, η εφαρμογή της οδηγίας δεν είχε ως αποτέλεσμα καμία ιδιαίτερη αλλαγή.	Όχι, διότι δεν υπήρξαν σημαντικές αλλαγές στο εκλογικό σώμα.
Ιταλία	Η εφαρμογή της οδηγίας δεν είχε ως αποτέλεσμα καμία ιδιαίτερη εξέλιξη στο εκλογικό σώμα λόγω του χαμηλού αριθμού αλλοδαπών πολιτών της ΕΕ στην Ιταλία και του ακόμα χαμηλότερου αριθμού εγγεγραμμένων στους εκλογικούς καταλόγους.	Καμία αλλαγή στα πολιτικά όργανα των 10 δήμων/κοινοτήτων που εξετάστηκαν.
Λουξεμβούργο	Δεν απάντησε.	Δεν απάντησε.

Κάτω Χώρες	Δεν ήταν δυνατή η απάντηση.	Δεν ήταν δυνατή η απάντηση.
Αυστρία	Η εφαρμογή της οδηγίας οδήγησε σε αύξηση του εκλογικού σώματος σε πολλούς δήμους/κοινότητες.	Εξελέγησαν τουλάχιστον 20 αλλοδαποί πολίτες.
Πορτογαλία	Η εξέλιξη δεν είναι σημαντική λόγω του ότι οι κοινότητες αλλοδαπών πολιτών της ΕΕ που κατοικούν στην Πορτογαλία δεν είναι μεγάλες. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι πρώτες εκλογές στις οποίες μπόρεσαν να συμμετάσχουν αλλοδαποί εκλογείς ήσαν το 1997.	Δεν σημειώθηκαν σημαντικές αλλαγές λόγω των εξής: - Περιορισμένος αριθμός αλλοδαπών υποψηφίων στις εκλογές του 1997, και ως εκ τούτου περιορισμένος αριθμός των εκλεγέντων αλλοδαπών. - Δεν επιτρέπονται οι ανεξάρτητες υποψηφιότητες εκτός πολιτικών κομμάτων (αυτό τροποποιήθηκε κατά την τελευταία αναθεώρηση του Συντάγματος), εκτός από τις εκλογές για την Assembleia de Freguesia, το μικρότερο τοπικό όργανο.
Φινλανδία	Όχι	Όχι
Σουηδία	Δεν υπήρξαν σημαντικές αλλαγές στο εκλογικό σώμα διότι οι υπήκοοι των κρατών μελών είχαν ήδη το δικαίωμα συμμετοχής στις δημοτικές/κοινοτικές εκλογές μέχρι ορισμένου βαθμού.	Η εφαρμογή της οδηγίας δεν άλλαξε τη σύνθεση του εκλογικού σώματος· συγκεκριμένα, ο αριθμός των εκλεγέντων πολιτών της ΕΕ μειώθηκε σε σύγκριση με τις προηγούμενες εκλογές.
Ηνωμένο Βασίλειο	Όχι	Όχι